

<http://kefad.ahievran.edu.tr>

Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi

ISSN: 2147 - 1037

Pre-service Social Studies Teachers' Utopias and Dystopias on Citizenship

Fatih Öztürk

Serdar Malkoç

Article Information

DOI: 10.29299/kefad.1054856

Received: 07.01.2022

Revised: 24.06.2022

Accepted: 28.07.2022

Keywords:

Utopia/Dystopia

Citizenship

Social Studies Education

Abstract

The current global issues in health, finance, and technology in the 21st century have brought up significant questions about the future of humanity. Based on current issues, scholars argue that consequences of social conditions and expected current and future roles and responsibilities of citizens should be addressed in citizenship education. Creating fictions regarding ideal society can improve responsible, participatory citizenship attitudes, knowledge and behaviors. In this context, utopian/dystopian fictions have a potential on developing students' imagination of the social, political and cultural structure of society. This research aims to examine the fictional utopian and dystopian stories of pre-service social studies teachers about citizenship. Narrative inquiry design was implemented in this study in order to be able to study the notion of citizenship holistically. The research data consists of 10 different utopian/dystopian stories created by 44 students. In the analysis of the data, the problem solution narrative analysis technique was applied. The results of the research show that pre-service teachers envision a leader-oriented political system, and they portray decision makers as leaders who are described as "good" or "bad". On the other hand, it is inferred that pre-service teachers' ideal participation type is elections. While elections are handled as the only form of democratic participation in most of the narratives, few narratives include other forms of participation such as protest, petition.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Ütopyaları /Distopyalarında Vatandaşlık

Makale Bilgileri

DOI: 10.29299/kefad.1054856

Yükleme: 07.01.2022

Düzeltilme: 24.06.2022

Kabul: 28.07.2022

Anahtar Kelimeler:

Ütopya/Distopya

Vatandaşlık

Sosyal Bilgiler Eğitimi

Öz

21. yüzyılda sağlık, finans ve teknoloji alanında yaşanan gelişmeler insanlığı gelecekte nelerin beklediğine dair soruları tekrar gündeme getirmiştir. Koronavirüs salgını, yapay zekâ, kripto para gibi konular alışılmış davranış ve düşünce kalıplarını değiştirmeye zorlamaktadır. Bu bağlamda ideal toplum kurguları üretmek duyarlı, katılımcı vatandaşlık tutum, bilgi ve davranışları geliştirmede yardımcı olabilir. Bu araştırma sosyal bilgiler öğretmen adaylarının vatandaşlıkla ilgili gelecek kurgularını incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma öğretmen adaylarının ütopyik/distopyik kurgularında vatandaşlığa, vatandaşların rol ve sorumluluklarına insan hakları, demokrasi, katılım, siyaset, devlet, anayasa kavramlarına nasıl yer verdiğini göstermesi bakımından önemlidir. Vatandaşlık gibi kapsamlı bir kavramı bütüncül olarak ele alabilmek amacıyla bu çalışmada anlatı araştırma deseni tercih edilmiştir. Araştırma verilerini 44 öğrencinin oluşturduğu 10 farklı ütopyik/distopyik hikâye oluşturmaktadır. Verilerin analizinde problem çözüm anlatı analiz tekniği uygulanmıştır. Araştırma sonuçları, öğretmen adaylarının lider odaklı bir siyasal sistem tasarladıklarını, karar vericileri "iyi" veya "kötü" olarak betimlenen liderler olarak tayin ettiklerini göstermektedir. Öte yandan öğretmen adaylarının ideal katılım biçimi olarak genelde sadece seçimleri işaret ettiği gözlenmiştir. Seçimler anlatılarının çoğunda tek demokratik katılım biçimi olarak ele alınırken, sınırlı sayıdaki anlatıda diğer katılım biçimlerine yer verilmektedir. Sonuçlardan hareketle katılıma odaklanan uygulamalı yeni çalışmaların gerçekleştirilmesi ve öğretmen eğitiminde vatandaşlık kuramlarının etkili öğretim yöntem ve teknikleriyle daha güçlü bir şekilde ele alınması önerilmiştir.

Sorumlu Yazar: Dr. Serdar Malkoç, Ankara Üniversitesi, Türkiye, smalkoc@ankara.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-4169-1082

Yazar2: Dr. Öğr. Üyesi. Fatih Öztürk, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Türkiye, faith.ozturk@erdogan.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-6209-1644

Atıf için: Öztürk, F. & Malkoç, S. (2022). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ütopyaları /distopyalarında vatandaşlık. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 2065-2104.

Giriş

Koronavirüs salgınının etkileri geleceğe yönelik önemli tartışmaları gündeme getirmiştir. Yuvel Harari, Financial Times'ta (İngiltere merkezli uluslararası bir gazete) yazdığı bir makalede bugün dünyanın karşı karşıya kaldığı salgın koşullarına ilişkin ilginç iddialarda bulunmuştur. Harari, dünyanın her bir tarafını saran salgının ülkeleri belli tercihler yapmaya zorladığını, bu tercihlere yönelik kararların dünyanın geleceğini belirleyeceğine dikkat çekmiştir (Harari, 2020, En önemlisi ise salgının yarattığı acil durum hızlı kararlar almayı gerekli kılabilir. Fakat bu kararlar toplum sağlığıyla ilgili görünse de sonuçları birçok toplumsal alanı etkileyebilir. Salgını engellemeyi amaçlayan kararlar bir gün yaştım yaşamı kontrol etmeyi hedefleyen bir gözetim toplumunu ortaya çıkarabilir. Örneğin "akıllı telefonları takibe alarak, yüz tanıyan kameralar kullanarak ve vatandaşların tıbbi durumları ve vücut ısılarını kontrol etmeye ve raporlamaya zorlayarak..." insanların tüm hayatının gözetlenebileceğini ileri sürmüştür. Gözetimin tek taraflı olmadığı, aynı zamanda insanların da hükümetleri izlemek için kullanabileceğini, başka bir deyiş ile, gözetimin iki yönlü bir yol olduğunu bu nedenle koronavirüs salgını önemli bir vatandaşlık testi olduğunu vurgulamaktadır. Dolayısıyla yazar, böylesi bir kriz döneminin insanlığı önemli iki seçimle karşı karşıya bıraktığını ileri sürmektedir. "Birincisi, totaliter gözetim (surveillance) ile vatandaş yetkilendirme/güçlendirme (empowerment) arasında yapılması gereken tercih. İkincisi ise milliyetçi bir yalnızlık ile küresel dayanışma arasında yapılacak tercih."

Dünyanın gelecekte nelerin beklediği teması ve bu sorular etrafında dönen tartışmalar tam da spekülasyon kurgular yapmanın önemine işaret etmektedir. Zira bu temalar gelecekte insanlığı nelerin beklediğini düşündürmenin bir yoludur. Benzer durumlar sanal teknolojilerin önüne geçilemeyecek boyutlarda geliştiği günümüzde Metaverse gibi sanal dünyaların yaratmasında da görülebilir. Son dönemde basında çıkan haberler büyük şirketlerin söz konusu sanal dünya girişimlerine milyarlarca dolar para yatırdığını duyurmaktadır (Culliford ve Balu, 2021). Sanal dünya artık insanların ikinci evreni olma yolunda, insanların tıpkı bu dünyada ne tür gereksinimleri varsa o dünyada karşılığı olacak şekilde düzenlenmiştir. İhtiyaçların NFT (Non Fungible Token) teknolojisi ile üretilmiş ürünleri satın alınarak karşılanması artık ciddi bir şekilde tartışılmaktadır. Sanal dünya üzerine çalışma yapan uzmanlar kripto paraların bu tür amaçlar için kullanabileceğini belirtmektedir.

Salgın sonrası küresel dünyanın sorunları ve gittikçe yaygınlaşan sanal teknolojilerin yarattığı evrenler, okul çağındaki çocuklardan genç yetişkinlere kadar herkesin gündemine girmiştir. Spekülasyonlar toplumda yer yer ilgiyle, yer yer kaygıyla karşılanmakta yer yer ise ilave spekülasyonlarla farklı boyutlar kazanmaktadır. Zira bireylerin ürettiği spekülasyonlar gelecekte neyin mümkün olacağını tartışmaya açarak yeni tartışmaları gündeme getirmektedir. Spekülasyon üretebilmek önemli bir vatandaşlık becerisi olarak görülebilir. Zira gelecek hakkında spekülasyon üretmek aynı zamanda bireylerin toplumsal değişim ve dönüşümler hakkın fikir üretmesi, olasılıkları

kurgulaması ve bunu yaşadığı toplumda müzakere etmesi olarak da görülmelidir. Dolayısıyla spekülasyonlar, bireylerin bugünden geleceğe özne olarak attıkları adımlar olarak düşünülebilir.

Vatandaşlık eğitiminde gelecekte nasıl bir toplum yapısı ile karşılaşacağımızı tartışmak ve bunun üzerine spekülasyon üretmek önemli bir yaklaşım olarak ele alınmayı gerektirmektedir. Küresel sorunların yerel ölçekte ne gibi sonuçlar doğuracağı ve nasıl bir dönüşüme sebep olacağını tartışmak öğrencilerin vatandaşlık tutum, bilgi ve davranışlarını geliştirebilir. Bu anlamda ütopya veya distopyalar spekülatif kurgu üretmek için kullanılabilir. Ütopya/distopya tarzı kurgular öğrencilerin toplumun sosyal, politik ve kültürel yapısına yönelik toplumsal imgelemine (Mills, 2016) geliştirecektir. Bu tür çalışmalar özellikle soyut olarak ele alınan demokrasi, insan hakları, eşitlik, vatandaşlık vb. kavramların birbirleriyle nasıl bağlantılı olduğunu görmek ve göstermek bakımından işlevseldir. Çünkü ütopya ve distopya üzerinden spekülasyon üretebilmek, kamusal alanda sivil toplum, siyasi partiler, medya, din aile gibi kavramları somut olarak ilişkilendirmeyi gerekli kılar. Ayrıca Harari'nin işaret ettiği gibi bugünden alınacak kararların ve yapılacak tercihlerin gelecekteki sonuçlarını tartışabilmek ütopyik ve distopyik kurguların öne çıkan özellikleri arasındadır. Değişim ve sürekliliğe bu gözle bakmak hem yaratıcı hem de eğitici olacaktır. Bu kurgular distopya veya ütopyalar yoluyla vatandaşlık eğitimi uygulamalarında öğrencilere onların kendi ideal toplumunu tahaayyül etmelerini sağlayacaktır. Bu araştırmada ütopya ve distopya kullanımının etkili ve yenilikçi bir sosyal bilgiler öğretimini mümkün kılacağı kabul edilmektedir.

Kuramsal Çerçeve

Spekülatif kurgular içerisinde önemli bir yere sahip olan ütopya ve distopyalar insanlık tarihinde çok eski zamanlara kadar gitmektedir (Omay, 2009). Ütopya kelimesinin ilk defa Thomas More tarafından kullanıldığı bilinmektedir. Kelimenin etimolojik kökeni incelendiğinde Yunanca "ou" yok ve "eu" iyi kelimelerinin ortak sesi "u" ile yer anlamına gelen "topos"u birleştirerek "var olmayan iyi yer" anlamında kullanıldığı belirtilmektedir (Canbaz-Yumuşak, 2012). Ruth Levitas (1990) ütopyayı, "daha iyi bir dünya düzenine duyulan istek, arzu" olarak açıklar (aktaran. Atasoy, 2020). Ütopyayı geçmiş veya gelecek üzerine kurgulanmış bir toplumun sosyopolitik kurumlarının, normlarının ve bireysel ilişkilerinin yazarın bakış açısına göre kurgulaması olarak tanımlanabilir (Suvin, 2003, aktaran. Metinnam, 2021). Ütopya düşüncesi bir anlamda toplumların karşılaştıkları olumsuz koşullara karşı geliştirdiği tepkinin ifadesi olarak görmek de mümkündür. Ütopya mevcut koşullara alternatif yollar aramanın hayal gücünü kullanarak farklı olasılıklar üzerine kafa yormanın ve ideal olana ulaşmak için eleştirel düşünme yetisini kullanmanın önemine işaret eder (Atasoy, 2020). Sargent (1994) ütopyaları, toplum tahayyülü olarak tanımlamaktadır. Söz konusu tahayyülde insanların hayatlarını düzenlemeye ve hayal edenin, içinde yaşadığı toplumdan radikal olarak farklı bir toplum düzenini düşlerini, hayallerini, kabuslarını, endişelerini ve kaygılarını da içermektedir.

Tarihsel süreç içerisinde ütopyanın birkaç tür olarak ortaya çıktığı söylenebilir. Mitsel ve dinsel kökenli oluşum süreci yanında ütopyanın edebi ve siyasi bir tür ya da toplum felsefesi olarak da görülmektedir. Platon tarafından kaleme alınan Devlet ütopya türünün ilk örneği olarak kabul edilir ve ideal bir sistem ve toplum kurgusu yaratma arzusu taşır. Platon burada devletin toplumsal özellikler ve hiyerarşi, yöneticiler, yönetim biçimini tartışarak ideal devleti tanımlar (Daşcan, 2003; Öztürk, 2004). Platonun eserinden sonra bu türde en önemli eser olarak Thomas More'un Ütopya'sı (1516) kabul edilir. Bu eserde More eşitlik ve adalet temelinde bir ideal toplum kurgular. Thomas More anlatısında tüm yaşam, gönüllü olarak uyulan kurallar eşliğinde biçimlenir ve sürdürülür. Kurala, ortak olana uyma konusunda, toplumun tüm bireyleri eğitim yoluyla hazırlanır (Çotuksöken, 2003).

Ütopik tavrın temelinde, mükemmel geleceğin yaratılmasına duyulan gereksinim, gelecek iyi günlere dönük arzu ve ümit yer aldığı gibi, dinsel düşünceyle iç içe geçmiş olan kültür ve toplumsal eylemlere yön veren ideolojiler de yer almaktadır (Öztürk, 2004). Jameson ütopyaların "içinde bulunduğumuz dünyadan niteliksel olarak farklı bir dünya olasılığını canlı tutan ve mevcut olanın inatla yadsınması" biçimini aldığını belirtmektedir (Jamerson, 1998, aktaran Booker, 2012). Dolayısıyla ütopyalar bir anlamda var olan topluma bir alternatif geliştirmeyi de hedeflerler.

Ütopyaların olumlu yönlerine karşın Distopyaların karanlık dünyaları da insanlığın korkularına ışık tutmaktadır. Ütopya'nın, olumsuzluk anlamı veren "u" öneki ile "topos" sözcüğünden üretilerek "olmayan-yer"e işaret etmesi gibi "distopya" terimi de "zor/zorlu-yer"i anlatılır (Riot-Sarcey, 2003, s. 149). Modern klasikler arasına giren 1984 romanının ise distopya türünde kült haline geldiği söylenebilir. Orwell teknolojinin gözetim toplumunun inşasında önemli roller oynayacağını, yönetici elitin halkı baskıyla sindireceğini, medyanın ve eğitimin hayali bir toplum ve tarih algısı yaratacağını distopik romanında tartışmıştır. Tıpkı Harari gibi Orwell da dünyayı sarsan önemli bir olaydan sonra (2. Dünya Savaşı) gelecekte insanlığı nelerin beklediğini spekülasyon bir kurgu içinde yansıtmıştır.

Literatür

Tomin (2020) eğitimin öğrencilere verdiği gelecek imgesini eleştirmiştir. Bu görüşe göre eğitim öğrencilere bilinebilir ve kontrol edilebilir bir gelecek imgesi sunmaktadır. Bu durum öğrencileri geleceğin bilinmezliği karşısında hazırlıksız bırakmaktadır. Bir başka çalışmada ise Tomin (2021) öğretmen adaylarının gelecekte eğitimi nasıl kurguladıklarını incelemiştir. Gerçekten de Tomin (2021) önceki çalışmasındaki iddiayla ilgili dikkat çekici bir bulguya ulaşmıştır. Bulguya göre öğretmen adayları spekülasyon kurgularında gelecek kaygısına sıkça yer vermişlerdir. Ayrıca kurgularda teknolojiye dayalı bir toplum göze çarpmaktadır. Bu iki çalışma öğretim etkinliklerinin gelecek kaygısı ve bilinmezlik temalarının daha dikkatli bir şekilde ele almasını önermektedir. Spekülasyon kurgu literatüründe farklılıklar arası diyalog geliştirici ve sosyal adalet temalı kurgusal hikaye oluşturma (Hajisoteriou, Panaou, ve Angelides, 2021) çalışması göze çarpmaktadır. Hajisoteriou ve

diğerleri (2021) öğrencilerin işbirlikli bir şekilde oluşturdukları kurguları incelemiştir. Dikkat çekici araştırmada öğrencilerin kurgu oluşturma ve tartışma sürecinin sonunda sosyal adalet kavramına ilişkin duyarlılıklarının arttığı raporlanmıştır.

Ülkemizde ise geleceğe ilişkin ütopyik/distopik kurguların eğitimde kullanımı ile ilgili çalışma yok denecek kadar azdır. Sosyal bilgiler alanında dikkate değer tek çalışma Hamarat (2018) tarafından sosyal bilgiler öğretmen adaylarıyla yürütülmüştür. Öğretmen adaylarının “en iyi/güzel yahut en kötü/çirkin sosyal bilgiler eğitimi” tahayyüllerini yansıtmayı amaçlayan çalışma yoğun bir emeğin ürünü olarak 10 ütopya/distopya etrafında şekillenmiştir. Öğretmenler gelecekte sosyal bilgiler eğitiminin olası anlatılarında siyasal, sosyal, eğitsel konuları da içerecek anlatılar kurgulamışlardır. Eğitim bağlamında yenilikçi başka bir çalışma ise distopyalardan yola çıkılarak, “distopik düşünme” kavramı odağında drama planlamasının hem eğitsel hem estetik boyutunu birlikte ele almayı sağlayan bir tasarım önermektedir (Metinnam, 2021). Distopik düşünme bu araştırmaya göre yasaklama ve bu yasakların sürekli takibi ve gözetlenmesiyle yaratılan panoptikon etkisinin dramatik kurgu içerisinde tekrar üretilmesini içerir. Yurt içinde yapılan diğer başka çalışmalarda, bilimkurgu ve ütopyanın eğitime ve bilime katkısının tartışıldığı (Daşcan, 2003) ütopyalarda eğitime verilen önem (Öztürk, 2004) eğitim ve ütopya (çotuk söken) gibi daha çok ütopya ve bilimkurguların içeriğinde eğitimin izlerinin arandığı kuramsal çalışmalar göze çarpmaktadır. Özellikle sosyal bilgiler ve vatandaşlık eğitimi bağlamında ise Hamarat (2018) çalışması dışında başka bir çalışmaya rastlanmamıştır. Sosyal bilgiler öğretiminde yapılan araştırmaların verili hikaye/öykülerin nasıl kullanabileceğine odaklandığı gözlenmektedir (Bayram, 2021). Söz konusu metinler öğrencilerde tutum ve değer geliştirmek için ya da öğrenci başarısına etkilileri bakımından değerlendirilmiştir.

Sosyal bilgiler eğitiminin temel amacının katılımcı, etkin vatandaş yetiştirmek olduğu literatürde hem fikir olunan bir konudur. Ancak söz konusu vatandaşın nasıl yetiştireceği tartışma konusu olmaya devam etmektedir. Sosyal bilgiler öğretiminde yansıtıcı inceleme ve sorgulama yaklaşımı öğrencilerin toplumsal sorunlara çözüm üretmeyi merkezi bir önem atfetmektedir. Dolayısıyla toplumsal sorunları ve toplumu bir inceleme konusu haline getirmek, bunun üzerine tartışmak ve öneriler geliştirmek önemli bir beçeri olarak görülür. Sosyal bilgilerin bu yaklaşımında öğrencileri sadece bugünün sorunları üzerine değil gelecekte toplumu bekleyen olası sorunlar üzerine de hipotetik çözümler üretmeleri beklenir. Vatandaşlık eğitimi bağlamında yapılan birçok tez çalışmasında paydaşların “algı ve görüleri” çalışmaların odağında olduğu söylenebilir (Kayaalp ve Karameşe, 2020). Fakat öğretim programıyla ilişkili dokümanlar incelendiğinde duyarlı, katılımcı ve çözüm odaklı vatandaşlara yapılan vurgu kolayca görülebilir. Zira sosyal bilgiler eğitimi bireylerin sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinliklerini (MEB, 2018) geliştirmeyi hedeflemektedir. Sosyal bilgiler eğitimi bireylerin farklılaşan toplum hayatına etkili bir şekilde katılabilmesini desteklemelidir. Bireylerin, toplumsal ve siyasal kavram ve yapılarla ilişkin bilgiye, demokratik ve aktif katılım kararlılığına dayalı olarak medeni hayata tam olarak katılmaları için etkili ve yenilikçi bir sosyal

bilgiler öğretimi gereklidir. Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinliklerde de altı çizilen bu çerçeve sosyal bilgiler öğretiminin özel amaçlarında da gözlenebilir. İlk bakışta özel amaçların 13. (Toplumsal ilişkileri düzenlemek ve karşılaştığı sorunları çözmek için temel iletişim becerileri ile sosyal bilimlerin temel kavram ve yöntemlerini kullanabilmeleri) 14. (Katılımın önemine inanmaları, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için görüşler belirtmeleri) ve 17. (Ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık göstermeleri) maddeleri öğrencilerin sorunlara karşı duyarlı, çözüm odaklı ve katılımcı bir bakış açısını içerdiği söylenebilir. İlgili bakış açısı yine sosyal bilgiler kapsamında kazandırılması gereken beceriler (örn. sosyal katılım, değişim ve sürekliliği algılama, eleştirel düşünme, karar verme, gözlem, politik okuryazarlık, problem çözme vb.) ve değerlerde (örn. Barış, duyarlılık, dayanışma, eşitlik ve özgürlük vb.) görülebilir. Bu araştırma üzerinde daha fazla uygulama yapılmasını düşündüğümüz bir vatandaşlık temasını geliştirmeye çalışması bakımından yenilikçidir. Dolayısıyla geleceğin sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sorgulama temelli düşünce becerilerini geliştirmenin 21.yüzyılın koşullarında önemli olduğunu söylemek mümkündür. Çünkü çağımızın öngörülemezliklerini hesaba katan eğitim bilimciler 21. Yüzyıl becerileri olarak adlandırdıkları yetkinlikleri ön plana çıkarmışlardır. Özellikle üç temel beceri alanı, a) öğrenme ve yenilenme becerileri b) bilgi, medya ve teknoloji becerileri c) yaşam ve kariyer becerileri (Yalçın, 2018) dikkat çekmektedir. Dolayısıyla söz konusu beceriler öğretmenlik mesleğinin en önemli parçasını oluşturacaktır. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının söz konusu becerileri “geçmiş, bugün ve gelecek” bağını kurarak geliştirebilirler.

Bu araştırmanın amacı sosyal bilgiler öğretmen adaylarının vatandaşlıkla ilgili gelecek kurgularını incelemektedir. Bu amaç kapsamında aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğretmen adaylarının ütopya/distopyalarında kurgularında vatandaşlığın yeri nasıldır?
2. Öğretmen adaylarının ütopya/distopyalarında vatandaşların rol ve sorumlulukları nasıl kurgulanmıştır?
3. Öğretmen adaylarının ütopya/distopyalarında insan hakları, demokrasi, katılım, siyaset, devlet, anayasa kavramları nasıl kurgulanmıştır?

Yöntem

Araştırmanın Bağlamı

Araştırma 2020-2021 Eğitim Öğretim Yılı içerisinde bir devlet üniversitesinde ve Vatandaşlık Bilgisi lisans dersi kapsamında gerçekleştirilmiştir. Ders içeriği demokrasi, katılım, yönetim biçimleri, vatandaşlık ve vatandaşlığın tarihsel arka planı, vatandaşlık eğitiminde güncel tartışmalar vb. konularından oluşmaktadır. Ders düz anlatım, soru-cevap, tartışma, seminer, grup çalışması yöntem-teknikleriyle ve sunu, gazete haberi, kısa film, belgesel ve filmler kullanılarak yürütülmüştür. Dersin öğrenme çıktılarında biri öğrencilerin vatandaşlığa bütüncül bir şekilde bakabilmeleriyle ilgilidir. Araştırmacı dönem sonu öğrenci başarısını öğrencilerin oluşturduğu ütopyik/distopyik hikayeler

üzerinden değerlendirmiştir. Bu kapsamda öğrencilerin (George Orwell tarafından kaleme alınan) “1984” romanını vatandaşlık bakımından incelemeleri beklenmiştir. İnceleme sonrasında öğrencilerden ütopyik/distopik tarzda bir hikaye yazmaları istenmiştir (Tablo. 1). Performans ödevinin yönergesine ders süresince ele alınan konu ve kavramları hikayelere yansıtma koşulu eklenmiştir. Araştırmacı sosyal bilgiler öğretmen adaylarının vatandaşlık ilgili gelecek kurgularını incelemeyi ve ortaya çıkarmayı hedeflemiştir. Böylece öğrencilerin konuya dair bakış açıları hakkında fikir edinilmiştir.

Tablo. 1. Ütopya yazma sürecinin aşamaları

Tarih	Konu	İçerik
15.02.2021	Vatandaşlık Temel Kavramlar	Demokrasi, katılım, yönetim biçimleri, vatandaşlık ve vatandaşlığın tarihsel arka planı, vatandaşlık eğitiminde güncel tartışmalar.
05.04.2021		
12.04.2021	Film ve Belgesel Analizi	5N+1K
26.04.2021		“Kim”, “nasıl”, “ne”, “nerede” “neden “ne zaman
26.04.2021	1984 kitabının okunması	Kitapta nasıl bir toplum anlatılmaktadır?
10.05.2021		Aktörler kimdir? Rol ve sorumlulukları nedir?
10.05.2021	Grupların Oluşturulması	Ütopya yazımında dikkat edilecek noktaların belirlenmesi.
17.05.2021		Ders süresince kullanılan kavramlara yer verilmelidir. (Ör. Vatandaş, demokrasi, devlet vb.)
17.05.2021	Ütopya Yazımı	İşbirlikli yazım sürecinin takibi, öneri ve görüşler.
15.06.2021		

Desen

Vatandaşlık, belirli bir ülkede yaşayan bireylerin statüsüyle ilgilidir. Statü bireylere ülke hakkında birçok konuda söz hakkı ve sorumluluk vermektedir. Küreselleşme çağında ilgili söz hakkı ve sorumluluğun sınırları siyasal, toplumsal, kültürel, hukuki ve bireysel olarak tartışmalı hale gelebilmektedir. Vatandaşlığın bu tartışmalı doğası, öğretimini bir yandan zorlaştırmakta, bir yandan da daha önemli hale getirmektedir. Anlatı araştırma deseni, vatandaşlığı bütüncül olarak çalışmak için tercih edilmiştir. Zira anlatı araştırmalarının bütüncül yaklaşımı (Bruner, 1991), metaforik doğası (Fischman ve Haas, 2012) ve düşünme biçimi (Bruner, 1986) vb. özellikleri literatüre özgün bir bakış açısı sunabilir.

Araştırmacılar, öğrencilerin kurguladıkları hikayeleri anlatsal düşünme (Bruner, 1986) ürünü olarak kabul etmektedir. Bruner (1986) insanların yaşamlarını genellikle matematiksel bir kesinlikle hesaplamadıklarını, düşüncelerini bilimsel ilkeler çerçevesinde organize etmediklerini ifade etmiştir. Bu görüşe göre insanlar genellikle anlatsal düşünme modunu tercih ederler. Anlatsal düşünme modu, yaşananları zaman ve mekânda birleştiren kesinliği veya kanıtı değil ikna edicilik ve inandırıcılığı temel alan düşünme biçimidir. Temel işlevi de açıklama veya gerekçe üretmektir. Hikayelerde yer verilen olaylar kurgu olsa da hikaye yazarlarının betimledikleri karakter, eylem, ortam, sorun, çözüm önerileri vatandaşlığın anlatsal düşünülme biçimi hakkında bir fikir verebilir. Zira vatandaş sorumluluğu, toplumsal/siyasal sorunlar, yöneticilerin kararları, vatandaş veya ülke geleceğine yönelik içerikler öğrenciler tarafından hikayeleştirilmektedir. Hikayeler incelenerek öğrencilerin konu bağlamında geliştirdikleri spekülatif kurgular ortaya konulabilir.

Araştırma Verileri

Araştırmanın veri kaynağı olan hikayeler, 2020-2021 eğitim öğretim yılında bir devlet üniversitesinde öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programına kayıtlı ikinci sınıf öğrencileri tarafından kaleme alınmıştır. Hikayelerin yazımında rol alan 46 öğrencinin 13'ü erkek 33'ü kadındır. 46 öğrenci 11 farklı gruba ayrılmış ve sonuç olarak 11 farklı hikaye ortaya çıkmıştır. 1 hikaye içerik bakımından uygun olmadığı için değerlendirmeye alınmamıştır.

Tablo 2. Araştırma verilerine ilişkin bilgiler

Cinsiyet	Katılımcılar	Hikayeler
Kadın	33	*Düştopya, Gelecek İstasyon Demokrasi, Yeni Umut, Özgür
Erkek	11	Hayvanlar Cumhuriyeti, Rüyadan Gerçeğe, İdeolojinin Dönüşümü, Demokrasya, 2084, Karanlıktan Aydınlığa, Fent

Veri Toplama ve Analizi

Araştırmanın veri kaynağı hikayelerdir. Veriler, 10 hikayeden oluşmaktadır. Her bir hikaye ortalama olarak 4800 karakter ve 14 sayfa uzunluğundadır. Hikayeler, ütöpik veya distöpik olmak üzere iki türdedir. Hikayeler 4 veya 5 öğrenciden oluşan grup çalışmalarının ürünüdür ve performans ödevi olarak hazırlanmıştır. Performans ödevi yönergesinde hikayelerin;

- Derste ele alınan kavramlara tam olarak yer vermesi, (Ele alınan kavramlar: demokrasi, katılım, ideoloji, etkinlik vatandaşlık, insan hakları, sivil toplum, devlet, anayasa, toplumsal kurumlar)

- Uygun, anlamlı, ilgi çekici ve önemli (demokrasi, katılım, ideoloji vb. bakımlardan)
- Sonucunun demokrasi, katılım, ideoloji vb. kavramları içermesi
- Sonucunun tutarlı olması istenmiştir.

Dönem sonunda hikayeler içerik olarak incelenmiş ve analiz edilmiştir. Gerek hikaye analizine uygun olması, gerekse hikayelerin analitik özelliklerine ilişkin bakış açısı sunması sebebiyle

Ollerenshaw ve Creswell (2002) tarafından özetlenen problem-çözüm analiz tekniği bu araştırmada kullanılmıştır. Problem çözüm analiz tekniği kullanılarak hikayelerin karakter, ortam, eylem, problem ve çözüm boyutları ortaya çıkarılmıştır. İlgili boyutlar araştırma için önemli bir perspektif sunmaktadır. Zira hikayeyi oluşturan katılımcıların vatandaşlık bağlamında algıladıkları atmosfer, vatandaşa attıkları sorumluluklar veya nitelikler, tartışmaya açtıkları sorunlar ve buna karşı önerdikleri çözümler veya davranış kalıpları anlatı analizi ile ortaya çıkarılmıştır.

Sınırlılıklar

Araştırmanın sadece sosyal bilgiler öğretmen adaylarıyla bir dönem içerisinde gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla araştırmanın bir genelleme kaygısı yoktur. Araştırmada öğretmen adaylarının sadece bir kitap üzerinden (George Orwell-1984) ütopyalarını yazmış olmaları veri çeşitliliği bakımından bir sınırlılık olarak görülebilir.

Araştırmanın Etik İzinleri

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri: Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı = Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu

Etik değerlendirme kararının tarihi=04.01.2022

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası=2022/03

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde problem ve çözüm tekniğiyle (ortam, karakterler, eylem, problem ve çözüm) analiz edilen bulgular sunulmaktadır. Her bir alt başlıkta öne çıkan kavramlar, doğrudan alıntılar ve hikayelerde gözlenen benzerlik ve farklılıklar analiz edilmiş ve gösterilmiştir.

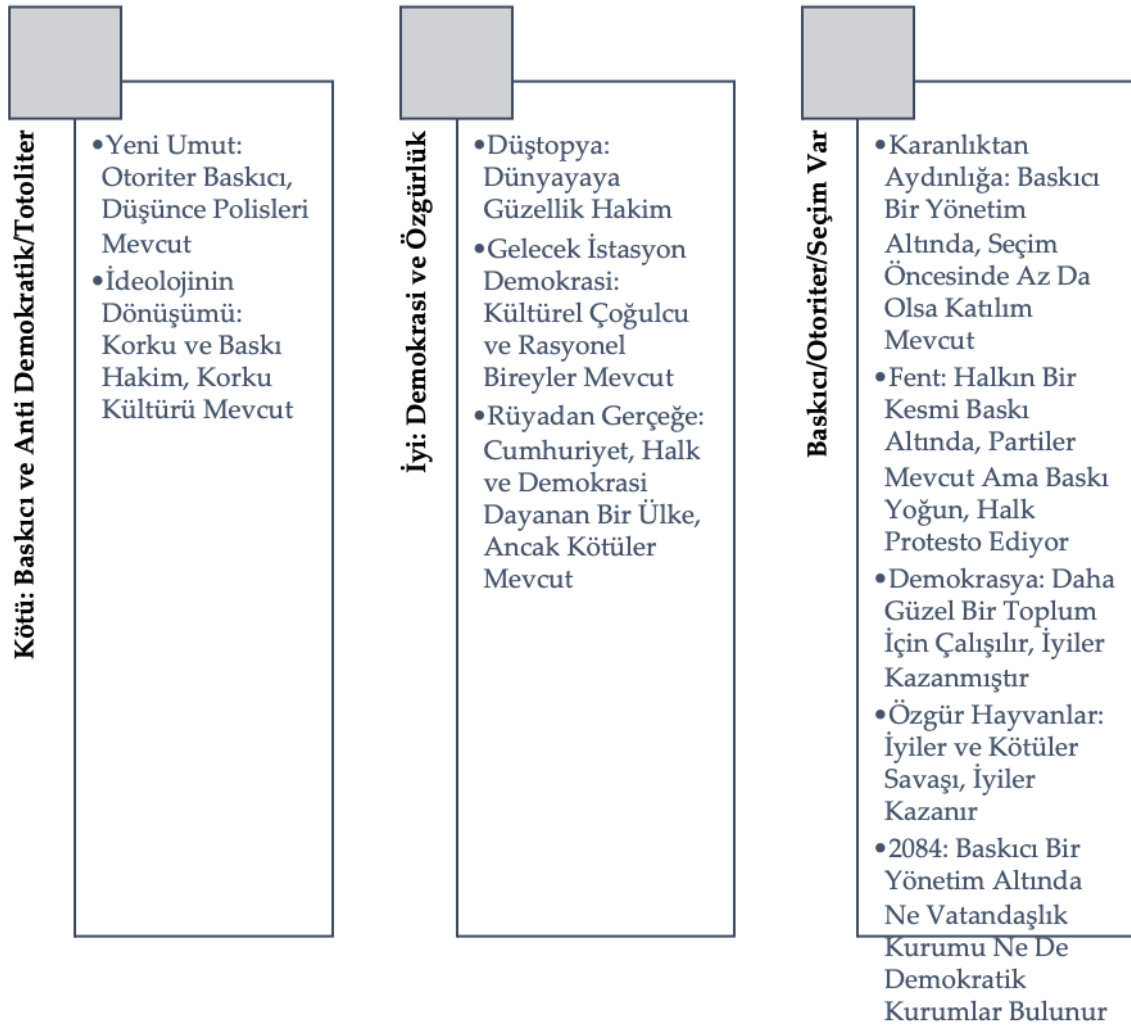
Ortam

Anlatılarda üç farklı siyasal ortam (1. demokratik zafer, 2. baskı altında yaşanan insanlar, 3. otoriter ortam) betimlenmektedir. Bütün anlatılarda otoriter sistemler karşısında iyiler ve kötülerin savaşı söz konusudur. İlk sistemde demokratik zafer ilan edilir. Eski ve yenin karşılaştırıldığı siyasal ve sosyal ortam vardır. Böyle bir ortamda iyiler kazanmıştır. Yeni sistemde huzur bulunmuştur. Artık sıra eski sistemin kurumları ve anlayışıyla mücadele etmeye gelmiştir.

Geçmişte yaşanan ırkçılık davaları Levent'i üzüyordu. Oysa günümüzde bu tarz durumlar hiç de yoktu. Dünya devletlerden oluşa da hiçbir devlet ırkçılığı barındırmıyordu. Dünya da saygı ve sevgi sonsuzdu. Her insana karşı saygı duyulup gelecek nesillere saygı aşılanıyordu. (Düştopya).

Eski söylemde insanlar, onları buldukları sınıfa göre ayırıştıran renkler giymek zorundalardı. Ulusta ise farklı bir ortam tarif ediliyor. Gençlik Ateşi ve gelecek bakanlığı gibi bakanlıklar kurumsal düzeyde ulusu temsil etmektedir. Biri kölelikti diğeri özgürlük. (Demokrasya).

İkinci tip ortam ise baskıcı/totoliter sistemi konu almaktadır. İnsanlar bu sistemden kurtulmanın çıkış yolunu aramaktadır. Zira baskıcı sistemde dayatma ve denetim teknolojik araçlarla yapılır. “Kendi irademle kitap bile okuyamazken nasıl özgür olabilirdim ki? [...]Gözlerindeki korkuyu ve büyük biradere olan saf bağlılığı görebiliyordum. İçi boş bir bağlılık. Duygusuz ve içgüdüsel bir bağlılık. (Yeni umut)”

Şekil 1. Hikayelerde öne çıkan ortam tipleri

“Eğer O’Brien herkesin kendi düşüncesi olduğunu ve bu düşünce kötü bir eyleme dönüşmediği sürece ceza verilemeyeceğini söylemeseydi tam şu an arkandaki zımbırtı senin sesini algılamış ve sen sonunun ölüm olduğunu bildiğimiz bir yolu yarılamaştın.” (İdeolojinin Dönüşümü).

Üçüncü tip ortam demokrasi ve demokratik katılım biçimlerini konu almaktadır. Fakat yine de bu anlatıda yine otoriter bir ortam betimlenmektedir.

“Bu iktidarın başında kötü kalpli Büyük Birader vardı. Ülke sözde demokrasi ile yönetiliyordu fakat halkın ilk başta güvenerek seçtiği iktidardaki Büyük Birader umdukları

gibi birisi çıkmamıştı. Ülkede seçimler üç yılda bir oluyordu. Her reşit vatandaşın seçme ve seçilme hakkı vardı.” (Karanlıktan Aydınlığa).

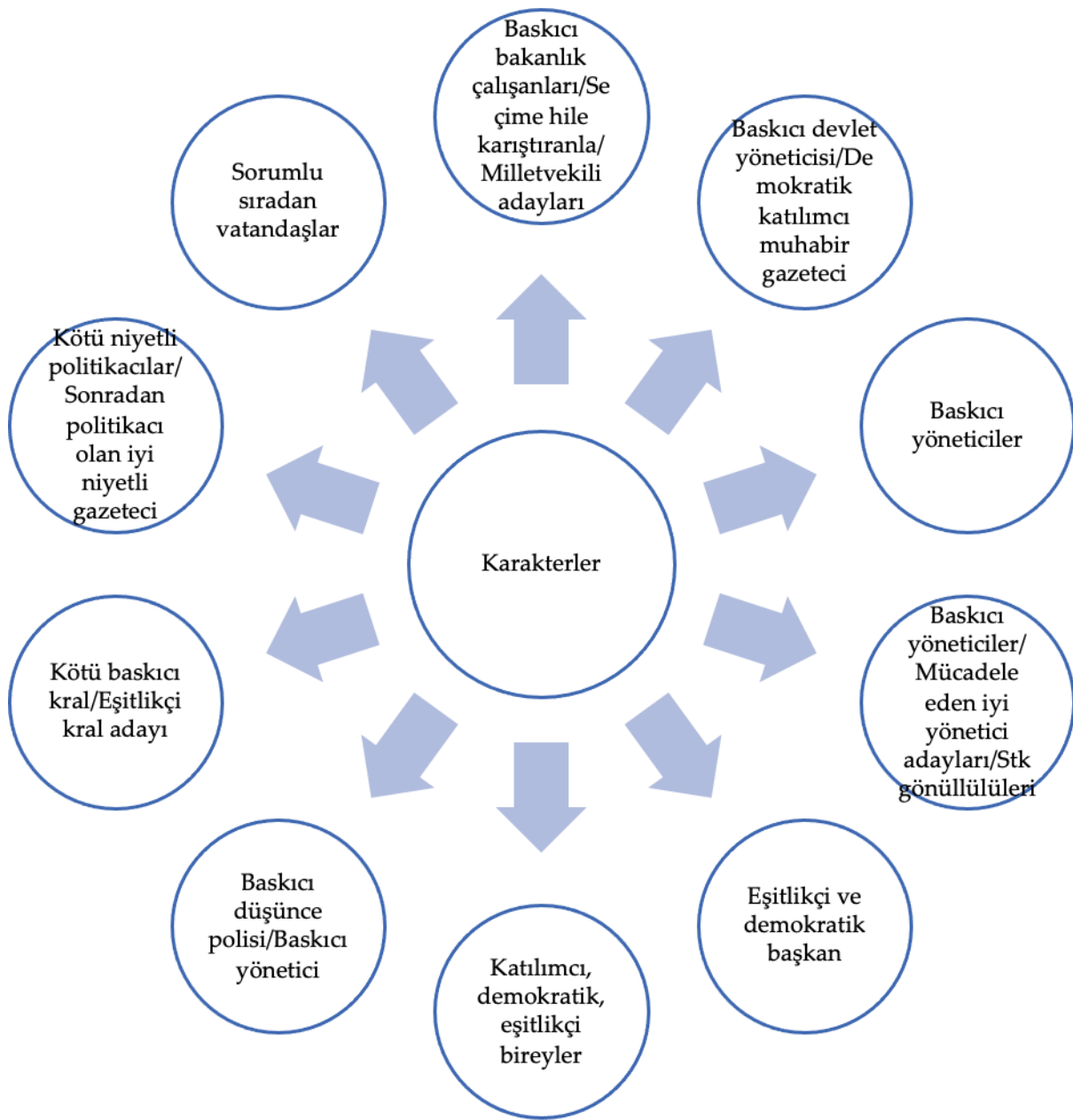
“Devletin amacı ise bu halktan kurtulup toplumun düşünce yapısını geliştirmektir, daha doğrusu istedikleri gibi hak ve sorumluluklarının farkında olmayan halkı yönlendirmek için, politerleri ve onların özgürlük için yaptıkları protestoları durdurmaktır.” (Fent).

Karakterler

Her bir anlatıda 3-4 karakterin öne çıktığı dikkat çekmektedir. Hikayelerin neredeyse tamamında yöneticiler/politikacılar, gazeteciler, bakanlık çalışanları, milletvekili adayları, STK gönüllüleri, polisler, krallar ve sıradan vatandaşlar karakterler olarak yer almıştır. Politikacılar, her hikayede ana karakter olarak göze çarpmaktadır. Politikacılar, ya ülkenin yöneticileri (başbakan, kral) ya da milletvekilleridir. *“Büyük Birader bile... Sırf bu yüzden korumalarını çoğaltmış, halka yaptığı baskıları artırmıştı” (Yeni Umut).* *“Geri araştırmaya başladıklarında devletin ülkedeki en iyi hukukçuları toplayıp son derece demokratik, özgürlükçü ve yenilikçi bir anayasa yaptıklarını öğrendiler” (Gelecek İstasyon: Demokrasi).* *“İlk başlarda meclis Winston’a karşı çıkmaya Beyaz partiyi yok etmeye çalışsa da halk Beyaz partinin yanındaydı. Çok geçmeden demokrasiyi isteyen ve her zaman demokrasiden yana olan milletvekilleri Beyaz partinin yanına geçti” (Fent).* *“Syme, Büyük Birader elindeki gücü kötüye kullanan bir yöneticiydi. O bizim geçmişimizle birlikte geleceğimizi de çalmaya çalıştı farkına varmalısın” (İdeolojinin Dönüşümü).*

Hikayelerde en sık yer verilen ikinci grup ise gazeteciler ve STK (insan hakları organizasyonu olarak) gönüllüleridir. 10 hikayenin sadece 2’sinde gazeteciler, yine 10 hikayenin sadece 2’sinde gönüllüler yer almaktadır. Son olarak 10 hikayeden sadece birinde polisler ve “sıradan vatandaş” ana karakterdir. Özetlemek gerekirse politikacılar, hikayelerin ana karakteridir. Buna karşın “sıradan vatandaşlar” sadece bir hikayede ana karakterlerden biri olarak yer almıştır.

“Karakterler nasıl bir kişiliğe, tavra veya yaklaşıma sahiptir?” sorusunun cevabı anlatılarda aranmıştır. Betimlemeler incelendiğinde ilk dikkat çeken nokta karakterlerin dikotomik bir şekilde sunulmuş olmasıdır. Politikacılar ya “iyi niyetli” ve demokrasi yanlısı, ya da “kötü niyetli” ve baskıcı kişilerdir. Bu açıdan bakıldığında hikayelerin tamamında karakterlerin ya keskin bir şekilde “iyi” (demokratik, insan haklarına saygılı, eşitlikçi) ya da keskin bir şekilde “kötü” (hileci, kurnaz, anti-demokratik, baskıcı, zorba) olarak ele alındığı gözlenmiştir.

Şekil 2. Hikayelerde öne çıkan karakter tipleri

Genelde kötü niyetli politikacılar ülkenin yönetimindedir ve onlara karşı mücadele eden iyi niyetli rakipleri vardır. Bu anlamda anlatılara yön veren kişilerin sıradan ve etkin vatandaşlar olmadığı göze çarpmaktadır. Anlatılarda sadece politikacılar ve yönetici konumda olanlar harekete geçtiğinde siyasal/toplumsal dönüşüm gerçekleşmektedir.

“Devlet tarafından halkın bu denli düşünülmesi onlarda hayranlık uyandırmıştı” (Gelecek İstasyon: Demokrasi). “Herkes ülkesinin gelişmesinde çok büyük bir rol oynamış bu adamın [Winston], seçimi kazanacağına kesin gibi bakıyordu” (Rüyadan Gerçeğe). Öte yandan polisler, iki hikayede de baskıcı, katı kişiliğe sahip kimselerdir. Sıradan vatandaşlar ise ülkesine bağlı olması gereken, toplumsal değerleri benimsemiş kişilerdir. Sıradan vatandaş böyle bir anlatı içerisinde kenarda kalmış bir figürana benzetilebilir. “Ve devlet toplum için en ideal yönetim biçimini belirlemişti. Ve bütün dünya düzeni buna uyum sağladı. İnsanların benimsedikleri ideolojiler ortadan kalkmış oldu” (Düştopya).

Sistem yüksek statüdeki insanların eylemleri ve istekleri ile biçimlenmektedir. Sıradan insanların istek ve eylemleri sistem değişikliğine yönelik bir itiraz içermemektedir. *“Adeta lider kültü mevcuttur. [Büyük Birader] “Sen ne demek istiyorsun? Senin halkın yok, onlar benim için varlar. Onlar beni ve krallığıma daha iyi yaşatmak için varlar. “(Özgür Hayvanlar Cumhuriyeti) Bu yüzden vatandaşlar liderlere bağlı ve bağımlıdır. Liderlerin kişiliği siyasal sistemin karakterini belirlemektedir. Öte yandan hikayelerde yatay dayanışma, aşağıdan yukarı değişim-dönüşüm hareketleri görülmemektedir. Değişim-dönüşüm yukarıdan aşağı bir yönde gerçekleşir. “Ülkeye getirilen ve halk tarafından kabul edilen demokrasi ile bize neler oldu?” (Yeni Umut). Vatandaşların harekete geçme olasılıkları yönetici veya seçkin sınıfın iradesine bağlıdır. Sadece irade sahipleri sistemin geleceğini tayin edebilmektedir. Bu yüzden hikayelerde sistem değişikliği yerine lider değişikliği vurgulanmaktadır. Sıradan vatandaşlar sistemi değiştirmek istediğinde liderler arasında tercih yapmaya yönelirler.*

Eylem

Anlatılarda üç farklı eylem tipi ön plana çıkmıştır. İlki eylem tipi, baskıcı anti-demokratik sistemi değiştirmekle ilgilidir. Bu eylem tipi yeni demokratik sistemi yaşatma ve geliştirmeyi amaçlar. Bu amaçla a) barış ve güven ortamı sağlayarak insanların mutlu etme, b) sivil toplum kuruluşlarıyla insanlığa faydalı etkinlikler düzenleme c) yeni sisteme uygun eğitim faaliyetini yaygınlaştırma d) hem siyasal etkinliklerde bulunma hem de bireysel ve sosyal faaliyetlere katılma şeklinde eylemlere yönelmektedirler.

“İnsanların ideolojilerini hiçbir zaman incitmeden devam etmelerini sağlayan devlet, toplumla sağlıklı ilişki kurarak herkesin özgür ve eşit bir ortamda yaşamasına fırsat sunduğu için insanların ideolojilerini değiştirmeden, kendilerine ait kimlikler oluşturup, düşünceleri, fikirleri, değerleri, değiştirmeden mükemmel bir toplumu oluşturup mükemmel devlete yönelik çalışmalar yapıldı.”(Düştopya)

İkincisi tip ise baskıcı/totaliter sisteme karşı geliştirilen eylemlerle ilgilidir. Gizli gizli örgütlenme ve sistemi değiştirme çabası göze çarpar. Karakterler bu motivasyonla harekete geçmektedir. Baskıcı/totaliter sisteme karşı gerçekleştirilen eylemin en belirgin yolu gizlilik ve yeraltı örgütlenmesi ile insanlara ulaşmaktır.

“Zafer kulübesi eski, neredeyse yıkılmış, harabe görünümünde çakalların kontrol etmediği bir yerdi ve bu yüzden Winston ve arkadaşları burayı güvenli bir mekân olarak görüp burada toplanıyorlardı” (Özgür Hayvanlar). “Peki ama şimdi, içinde bulunduğu yüzyılda sorun neydi, insanlar sanal bir kimlik oluşturup gerçek hislerini neden zihinlerinin en gizli yerlerinde saklamak zorunda kalıyorlardı?” (2084).

Üçüncü eylem tipi yine sistem değişikliğini konu alır. Fakat bu sefer sistemin sunduğu katılım biçimlerini kullanarak eyleme geçme söz konusudur. Baskıcı ve otoriter sisteme karşı olan karakterler siyasal sistemi değiştirmeye çalışmaktadır. Demokratik katılım yollarını kullanarak sistemi değiştirme tutumunda ise a) seçim kampanyaları düzenleme b) toplumu bilinçlendirmek için basın yayın

faaliyeti yapma c) protesto gösterisi düzenleme eylemleri karşımıza çıkmaktadır. Son olarak sadece bir anlatıda görülen kabullenme ve hayıflanma, eylemsizlik olarak adlandırılabilir.

“O'Brien'in isteği üzerine kendi partisini kuracağını açıklamıştı. Bunun sebebi ise Brien'in ülkedeki tek parti olarak insanları kendine mecbur etmektense bir diğer partiyle kendi partisinin karşılaştırılmasını istiyordu. Çünkü insanlar hangisinin iyi olduğuna kendi karar verip ona göre bir lider belirlemeliydi” (İdeolojinin Dönüşümü). “Bu iktidarın başında kötü kalpli Büyük Birader vardı. Ülke sözde demokrasi ile yönetiliyordu fakat halkın ilk başta güvenerek seçtiği iktidardaki Büyük Birader umdukları gibi birisi çıkmamıştı” (Karanlıktan Aydınlığa).

Problem

Anlatılarda 5 farklı problem öne çıkmaktadır. Bunlar a) anti-demokratik uygulamalar, b) eşitsizlik, c) saf bağlılık, d) toplumsal değerlerin unutulması ve e) katılım eksikliğidir. Anti-demokratik uygulamalar en çok işlenen tema olmuştur. 10 hikayenin 6'sında dikkat çekilen problem, anti-demokratik uygulamalardır. “O ezberci sisteme dayanan konuş deyince konuşan sus deyince susan öğrencilerin yerine sorgulayan, eleştiren, araştıran ve gerektiğinde haklarını savunan bilinçli öğrenciler bilinçli nesiller yetişiyordu” (Gelecek İstasyon Demokrasi).

Anti-demokratik uygulamalar, politikacıların seçimlere hile karıştırmamasından, özgürlükleri sınırlandırmasına, muhalif kişi ve kurumları baskı altına almasına kadar çeşitlenmektedir. “Özgürlük. Hani şu kölelik olan. Buna inandığım söylenemezdi. Kendi irademle kitap bile okuyamazken nasıl özgür olabilirdim ki?” (Yeni Umut). “Sahi özgürlük neydi, kendisiyle bile içinden geçenleri konuşamayacak ve bazı şeylerin gelişmesi ve daha iyiye gitmesi için fikir sunamayacak mıydı? Neden her şey bu kadar kontrol altında olmak zorunda diye düşünürdü” (2084). Bu tür hikayelerde karakterlerden bir bölümü statükoyu sürdürmeye diğerleri ise ortadan kaldırmaya niyetlenmiştir. Hikayelerden birisi ise statükonun devam etmeme ihtimalini problem olarak sunmuştur. “Ülkesini, vatanını seven. Kültürüne, mirasına, değerlerine sahip çıkan bir vatandaş olarak sana verilen sorumlulukları yerine getirirsin” (Düştopya). Bahsedilen hikâyede toplumsal değerlerin korunması, vatandaşların sorumlu ve saygılı olması beklenmektedir. Buna karşın 10 hikâyeden sadece birinde vatandaşların yöneticilere sorgulamaksızın tabi olması sorun olarak sunulmuştur. “1984'te insanların düşüncelerini korkudan dile getirmeyip üstüne bir de bir şeyi düşünüp savunduklarında devlet tarafından acı çekiyorlardı” (Gelecek İstasyon Demokrasi). Başka bir hikâyede ise problem, bireylerin toplumsal ve politik hayata gösteri yürüyüşleri veya seçimlerle katılamamasıdır. Son olarak hikayelerden birinde Hayvan Çiftliği'ne atıfla eşitsizliğe vurgu yapılmıştır. Aslan kralın diğer hayvanlara olan üstünlüğüne dikkat çekilmiştir. Bu hikâyede baskıcı ve seçkinci aslan kral ile eşitlikçi kardeşinin mücadelesi işlenmiştir. Özetle demokrasi ve demokrasi dışı uygulama/anlayışları hikayelerin çoğunda aşılması gereken sorunlar arasına girmiştir. Hileli seçimler, baskıcılık, korkutma, sindirme gibi eğilimler hikayelerin temel problemi olarak yer almıştır.

Çözüm

Her bir anlatıda önemli görülen değerler veya çözüm önerileri mevcuttur. 10 anlatının 6'sında demokrasi değeri önemli görülmektedir. İkinci sırada ise 5 anlatıda gözlemlenen özgürlük (düşünce ve ifade) değeridir. [...]“her bireyin hür bir şekilde görüşlerini- isteklerini ortaya koymalarına ortam sağlayan, düşüncelerini yönlendirip kontrol etmeyen bir bakanlığın hayalini kuruyordum” (Yeni Umut).

“Neden sürekli aynı şeyleri yapıyorum özgür değilim kontrol altındayım düşünceleri bir türlü yakasını bırakmıyordu. Bu çarpık sistemi nasıl düzeltirim diye düşündü uzun uzun saatlerce. Beyni sinyal verdi çok fazla düşünmek intihar benzediği için iyice kafasında yerleşti” (2084).

En çok vurgulanan üçüncü değer ise katılımdır (seçimler ve gösteri). 10 anlatıdan 4'ünde katılımın önemi üzerinde durulduğu görülmektedir. Katılım genellikle seçimlerle özdeşleştirilmiştir. “Bu yüzden bizim amacımız onları sevgiyle yenmektir. Gösterilerimizi ve işleri aksatmaya başlayacağız, protestolar sayesinde, ilk gösteri ve yürüyüşleri. Bu gösteriler bizim kurtuluşumuzun anahtarı olacaktır. Seçimler yoluyla yönetim değişiyor” (Özgür Hayvanlar Cumhuriyeti).

“Annesi anlatmaya başladı o zamanki yönetim sisteminden seçimlerden ülkeyi yöneten kişilerden. Seçimler halkın oylamasıyla oluyordu ve başa gelecek insan böyle belirleniyordu. Tabii ki başa gelmek için bir çok insan parti kurup rakibiyle savaşıyordu. Halk kimi isterse kimin güvenine inanırsa o ülkeyi yönetiyordu. İlk kez siyaset kavramını duymuştu ve ben galiba o zamanda yaşasaydım siyasetle ilgilenirdim” (2084).

İnsan hakları bir değer olarak sadece 2 anlatıda mevcuttur. Yine benzer şekilde sadece 2 anlatıda eşitlik değerine yer verildiği görülmektedir. Anayasa, sadece 1 anlatıda değer olarak vurgulanmıştır. “Geri araştırmaya başladıklarında devletin ülkedeki en iyi hukukçuları toplayıp son derece demokratik, özgürlükçü ve yenilikçi bir anayasa yaptıklarını öğrendiler” (Gelecek İstasyon Demokrasi). Bir anlatı ise tek partili sistem ve pasif/bağlı vatandaşlık çözüm/değer olarak sunulmuştur. Yine sadece bir anlatı bütüncül bir sistem olarak özgürlük, demokrasi, insan hakları ve eşitliğe vurgu yapmıştır.

Özetle 10 anlatıda öne çıkan değerler/çözüm sınıflandığında iki değer öne çıkmaktadır. Bu değerler a) demokrasi b) özgürlük'tür. Demokrasi ve özgürlük şeffaflık, adalet, sevgi, dürüstlük, anayasa gibi boyutlarla birlikte ele alınmıştır. Öte yandan bir hikaye hariç geriye kalan bütün hikayelerde çözüm önerilerinin bütüncül olmaktan uzak olduğu göze çarpmaktadır. Örneğin demokratik ülkelerin temel niteliklerinden biri olan anayasa, sadece bir hikayede vurgulanmıştır. Dolayısıyla hikayelerdeki vurguya karşın demokrasinin nasıl mümkün olacağı bütüncül bir şekilde gösterilmemiştir. Benzer şekilde demokrasinin kurucu unsurlarından katılım sadece 4 hikayede ve seçimle özdeş bir biçimde yer almaktadır. Demokratik sistemin bilinçli etkin vatandaşın katılımıyla mümkün olacağına dönük kabul, hikayelerde yeterince karşılık bulmamıştır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırma kapsamında bir dizi sonuca ulaşılmıştır. Bu sonuçlar sırasıyla; ütopya/distopyalarda vatandaşlığın yeri, ütopya/distopyalarda vatandaşların rol ve sorumlulukları,

ütopya/distopyalarda insan hakları, demokrasi, katılım, siyaset, devlet, anayasa kavramlarının nasıl ele alındığını konu almaktadır.

Araştırmanın birinci alt problemi, öğretmen adaylarının kurgularda vatandaşlığa nasıl bir yer verdiğini konu almaktadır. Bu araştırmanın sonuçları kurgularda öğretmen adaylarının vatandaşlığı pasif ve edilgen bir nesne olarak ele aldığını göstermektedir. Benzer bulgulara literatürde farklı çalışmalarda da rastlantmaktadır. Örneğin bir dizi araştırma pasif (Üstel, 2005) ve lider odaklı vatandaş yaklaşımını belgelemiştir (Ersoy, 2014; Eryılmaz, Bursa ve Ersoy, 2018; Kuş ve Aksu, 2017; Yiğit, 2017). Bu araştırmalardaki temel bulgu, siyasal sistemin kenarında kalmış, itaat ve görev odaklı, pasif ve etkisiz vatandaşlıktır (Üstel, 2005). Son dönemde vatandaşlık eğitiminde yapılan kimi çalışmalarda demokratik ve katılımcı vatandaşlık özelliklerinin kısmen görüldüğü gözlene de (Malkoç ve Ata, 2021; Öztürk ve Yeşilbursa, 2021) pasif vatandaşlığın güçlü konumunu koruduğu söylenebilir. Kimi çalışmalarda ise etkin ve demokratik vatandaşlık özelliklerinin hala düşük düzeyde temsil edildiği anlaşılmaktadır (Ersoy, 2014). Bir başka araştırmada (Kaya, 2013), öğretmen adaylarına göre iyi vatandaş, vatandaşlık görevlerinin farkında olan, bu görevleri yerine getiren ve ülkesine faydalı olan kişilerdir. Öğretmenler de benzer şekilde etkin vatandaşlıktan çok “iyi vatandaş” olmayı tercih etmiştir (Kuş ve Aksu (2017). İlgili diğer bir konu ise devleti patrimonyal (Weber, 2012) bir açıdan görme, vatandaştan ayrı ve bağımsız, vatandaşın üstünde bir güç odağı olarak görme yaklaşımıdır. Yiğit (2017) tarafından ortaya konan sonuçlar bu bakımdan ilgi çekicidir. Bu araştırmaya katılan öğrencilere göre devlet adeta bir “baba” figürüdür.

Araştırmanın ikinci alt problemi, öğretmen adaylarının ütopya/distopyalarında vatandaşların rol ve sorumluluklarını konu almaktadır. Araştırma sonuçları öğretmen adaylarının vatandaşlığa genellik uyum sağlama rol ve sorumluluğu verdiğini göstermektedir. Buna göre toplum ve politik sistem kurgulanırken karizmatik liderlere ve politik sistemin kullandığı teknolojik araçlara fazlasıyla yer verilmiştir. Tomin (2021) tarafından yapılan çalışmada olduğu gibi teknoloji bulgularında yoğun bir şekilde yer almıştır. Teknoloji, bulgularda, temel olarak denetim aygıtı olarak işlev görmektedir. Bu bulgu yine Tomin (2020) tarafından ortaya konan gelecek kaygısıyla (geleceğin daha da kötü yaşam koşullarını getireceğine dönük inanç, tutum) ilişkili olduğu söylenebilir. Zira teknolojik gelişmeler hayatın her alanını etkin bir şekilde sarsa da vatandaş rol ve sorumlulukları pasif olarak konumlanmaktadır. Yani etkin olması beklenen vatandaş teknoloji karşısında pasif bir konumdadır. Teknoloji gelişmiştir. Fakat vatandaşlar rol ve sorumluluklarını halen yerine getirememektedir. Öğretmen adayları ideal toplum kurgularında lideri önemli bir aktör/kurtarıcı olarak konumlandırmaktadır. Zira sistemin temel karar vericileri “iyi” veya “kötü” olarak betimlenen liderlerdir. Eğer liderler iyiye sistemin temel niteliği demokratik yapıdadır. Bu bulgu öğretmen adaylarının tahayyül ettikleri sistemde “karizmatik liderlere” (Weber, 2012) daha fazla önem verdikleri şeklinde yorumlanabilir. Bu noktada vatandaşların rol ve sorumluluğu karizmatik liderleri takip etmektir. İlgili diğer bir sonucu ise öğretmen adaylarının katılım yaklaşımlarıdır. Sistem ve

iktidar değişikliği için tercih edilen yöntem en çok seçimler olmaktadır. Seçimler kurguların çoğunda tek demokratik katılım biçimi olarak ele alınırken, sınırlı sayıdaki anlatılarda diğer katılım biçimlerine yer verilmektedir. İyi vatandaşın katılım konusunda rol ve sorumluluğunun geri planda kalmak olduğu anlaşılmaktadır. Oysa demokratik, siyasal ve toplumsal sistemlerin yapısı bundan farklıdır. Seçme ve seçilmenin yanı sıra liderlerin oy kazanmak için eşit şartlarda yarışma hakkı, özgür ve adil seçimler, örgütlenme özgürlüğü, ifade özgürlüğü, alternatif bilgi kaynaklarının varlığı gibi ölçütler mevcuttur (Dahl, 2010). Böylece vatandaşlık kurumu, demokratik olmayan sistemlerin sağlamadığı pek çok temel hakkı sağlamayı garanti altına alır. Ne var ki bu araştırma öğretmen adaylarının katılım kavramına yeterli vurguyu yapmadığını göstermektedir. Bir çok araştırmada öğretmen ve öğretmen adayları sadece seçimlere (Çakmak, 2011) ve pasif vatandaşlık kavramına (Doğanay, Çuhadar ve Sarı, 2007; Baloğlu Uğurlu, 2013; Yiğit, 2017) vurgu yapmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenleriyle yapılan bir çalışmada etkin vatandaşlığı "hak ve sorumlulukları bilmek" olarak algılayan öğretmenler, siyasal ve sosyal katılım boyutuna hiç değinmemişlerdir. Eryılmaz ve diğerleri (2018) tarafından yapılan araştırmada öğretmenler ve öğrenciler sivil toplum kuruluşlarına katılımı etkin vatandaşlıkla ilişkili bile görmemişlerdir. Kaya (2013) tarafından yapılan çalışmada en azından erkek öğrencilerin politik katılım gösterdikleri anlaşılmaktadır. Fakat öğretmen adaylarının katılım ve politik katılım konusunda çekimser oldukları anlaşılmaktadır. Çakmak (2011) üniversite öğrencilerinin büyük çoğunluğunun bir siyasal görüşe yakın hissetmediğini ve siyaset kurumuna güven duymadıklarını bulmuştur. Aynı araştırma katılımcıların siyasal katılım biçimi olarak sadece oy kullanmayı tercih ettiklerini göstermektedir.

Araştırmanın üçüncü alt problem öğretmen adaylarının ütopya/distopyalarında yer alan insan hakları, demokrasi, katılım, siyaset, devlet, anayasa kavramları gibi kavramları konu almaktadır. Söz konusu kavramların nadiren ve sadece biçimsel düzeyde ele alındığı anlaşılmaktadır. Örneğin anayasa kavramı sadece bir kurguda kullanılmıştır. 10 hikayenin sadece 2'sinde gazeteciler, yine 10 hikayenin sadece 2'sinde gönüllüler yer almaktadır. En çok kullanılan kavramlar devletle ilişkili karizmatik liderler olmuştur. Weber'e göre (2012) karizmatik liderlerin hakim olduğu toplumlarda atfedilen önemli rollerin başında topluma önderlik etmesi ve toplumu peşinden sürüklemesi gelmektedir. Demokratik bir toplumda, vatandaşların demokratik bakış açısına sahip olması beklenir. Ne var ki öğretmen adayları etkin vatandaşı demokratik toplumlar için etkili bir aktör olarak konumlandıramamışlardır. Bu sonuç öğretmen adaylarının demokrasi kültürünü yansıtamadıkları şeklinde yorumlanabilir. Almond ve Verba, (1963) siyasal kültürü "yurttaş kültürü" adlı çalışmasında üç tipe ayırmaktadır. a) dar görüşlü, yöresel, b) tabi c) katılımcı. Tâbi (pasif) siyasal kültürlerde vatandaşlar çoğunlukla pasif ve sisteme tabiidir. Tâbiyet ilişkisi politik kültürün temelini oluşturur. Çünkü vatandaşlar sistemin işleyişinden etkilenenler olarak kabul edilir. Sisteme katılım söz konusu değildir. Her ne kadar bireylerin sistemden beklentileri olsa da, bunu gerçekleştirebileceklerine dönük biri inançları yoktur. Bu kültürün karşısında yer alan katılımcı

siyasal kültürde vatandaş, siyasal ve sosyal kültüre katkı sunup onu dönüştüren özne vatandaşdır. Bu kültürde vatandaşlar, karar süreçlerine etkin bir şekilde katılmaktadır. Araştırma sonuçları öğretmen adaylarının teknolojiye gelecekte büyük bir rol verdiklerini göstermektedir. Buna karşın teknoloji kültürel ve toplumsal değişime sebep olan bir etken olarak görülmemiştir. Teknoloji öğretmen adaylarının ütöpik/distöpik kurgularında daha çok statükoyu sürdüren bir kontrol aracıdır. Dolayısıyla ütöpik/distöpik kurgularda teknolojik gelişmelerin ortasında çaresiz kalan tâbi/pasif yurttaşlık ve kültürü betimlenmektedir. Teknolojinin gelişmesiyle beraber siyasal sistemlerin bunu bir kontrol aracına dönüştüreceği ve dolayısıyla kitle kültürünü üreteceğine yönelik çeşitli tartışmalar başka yerlerde (Adorno ve Horkheimer, 2016) yapılmıştır. Dolayısıyla böyle toplumlarda vatandaş yerine teknolojinin kontrol ettiği yığın veya kitlelerden bahsedilmektedir. Oysa demokratik toplumlarda vatandaş, yığın ve kitleden katılımcılık yönüyle ayrılır. Bu yüzden vatandaşlık eğitiminin amacı daha çok katılımcı vatandaşlar yetiştirmekle ilgilidir. Vatandaşın hak ve sorumlulukları çerçevesinde sosyal, kültürel, ekonomik ve politik hayatı şekillendirmesi beklenir. Bu sayede vatandaş ilgili katmanların faili veya öznesi olarak konumlandırılmalıdır.

Araştırmanın birinci probleminden elde edilen sonuçlar doğrultusunda öğretmen adaylarının vatandaşlığın yeri ve önemini tekrar değerlendirmeleri önerilebilir. Özellikle sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programında yer alan Vatandaşlık Bilgisi, Siyaset Bilimi vb. derslerinde demokratik yönetimlerde vatandaşlığın yeri ve ilgili konuların önemine ilişkin uygulamaların artırılması önerilebilir.

Araştırmanın ikinci probleminden elde edilen sonuçlar doğrultusunda demokrasilerde vatandaşın rol ve sorumluluklarının pasif ve etkisiz olmadığı sadece bilgi düzeyinde değil, tutum ve davranış düzeyinde de değerlendirilmesi önerilebilir. Bu bağlamda gönüllü organizasyonlar, imza kampanyası, sosyal proje geliştirme veya uygulamaya dönük deneyimler vatandaşlık eğitiminin önemli bir parçası olarak görülmelidir. Topluma Hizmet Uygulamaları veya Eğitimde Proje Hazırlama veya Okul Dışı Öğrenme Ortamları gibi derslerde yapılacak uygulamaların öğrencilerin bakış açılarına nasıl bir etkide bulunacağı önemli bir araştırma konusu olabilir. İlgili alanda mevcut olan görüş ve tutumları hedefleyen uygulamalı çalışmalar, literatürü olumlu bir etki sağlayabilir.

Araştırmanın üçüncü probleminden elde edilen sonuçlar doğrultusunda öğretmen adayların demokrasi, insan hakları, anayasa, siyaset ve katılım gibi kavramlara dönük kuramsal ve uygulamalı çalışmalara daha bir şekilde katılmaları önerilebilir. İlgili alanda mevcut olan görüş ve tutumları hedefleyen uygulamalı çalışmalar, literatürü katkı sağlayabilir.

<http://kefad.ahievran.edu.tr>

Ahi Evran University Journal of Kırşehir Education Faculty

ISSN: 2147 - 1037

ENGLISH VERSION

Introduction

The effects of the coronavirus epidemic have brought forward important discussions about the future. Yuvel Harari made interesting claims about the epidemic conditions faced by the world today in an article he wrote in the Financial Times (an international newspaper based in England). Harari pointed out that the epidemic that swept all over the world forced countries to make certain choices and the decisions regarding these choices would determine the future of the world (Harari, 2020). Most importantly, the emergency caused by the epidemic may require quick decisions. However, although these decisions seem related to public health, their consequences can affect the society in many aspects. Decisions aimed at preventing the epidemic may one day reveal a surveillance society aiming to control all life, for example “by monitoring smartphones, using face-recognizing cameras, and forcing citizens to check and report their medical conditions and body temperature...” He emphasized that surveillance is not one-sided; people can also use it to monitor governments, in other words, surveillance is a two-way street, so the coronavirus epidemic is an important citizenship test. Thus, the author argues that such a crisis period confronts humanity with two important choices. “The first is the choice to be made between totalitarian surveillance and citizen empowerment. The second is the choice between nationalistic solitude and global solidarity.”

The theme of what the world expects in the future and the debates revolving around these questions point to the importance of making speculative fictions. It is because these themes are a way of making people think about what awaits humanity in the future. Today similar situations can be seen in the creation of virtual worlds such as Metaverse where virtual technologies have developed to such an extent that they cannot be avoided. Recent media reports have announced that large companies have invested billions of dollars in these virtual world initiatives (Culliford and Balu, 2021). The virtual world is now on the way to become the second universe of people and has been arranged in such a way that whatever needs people have in this world, they will correspond in that world. Meeting the needs by purchasing products produced with NFT (Non Fungible Token) technology is now seriously discussed. Experts working on the virtual world state that cryptocurrencies can be used for such purposes.

The problems of the global world after the epidemic and the universes created by the increasingly widespread virtual technologies have entered the agenda of everyone from school-age children to young adults. Speculations are met with some interest and some anxiety in the society, and sometimes they gain different dimensions with additional speculations. It is because the speculations produced by individuals open up discussion of what will be possible in the future, bringing new discussions to the agenda. Being able to generate speculation can be seen as an important civic skill because speculating about the future should also be seen as individuals producing ideas about social changes and transformations, constructing possibilities and negotiating this in the society in which they live. Therefore, speculations can be thought of as the steps individuals take as subjects from the present to the future.

Discussing what kind of social structure we will encounter in the future in citizenship education and producing speculation on it requires to be considered as an important approach. Discussing what kind of consequences global problems will have on a local scale and what kind of transformation they will cause can improve students' citizenship attitudes, knowledge and behaviors. In this sense, utopias or dystopias can be used to produce speculative fiction. Utopian/dystopian fictions will develop students' social imagination of the social, political and cultural structure of society (Mills, 2016). Such studies are especially focused on democracy, human rights, equality, citizenship, etc., which are considered abstractly. It is functional in terms of seeing and showing how concepts are related to each other. It is because producing speculation over utopia and dystopia requires concretely relating concepts such as civil society, political parties, media, religion and family in the public sphere. In addition, as Harari points out, being able to discuss the future consequences of the decisions to be taken today and the choices to be made is among the prominent features of utopian and dystopian fictions. Looking at change and continuity from this perspective will be both creative and educational. These fictions will enable students to imagine their own ideal society in citizenship education practices through dystopias or utopias. In this research, it is accepted that the use of utopias and dystopias will enable an effective and innovative social studies teaching.

Theoretical Framework

Utopias and dystopias, which have an important place in speculative fictions, go back to ancient times in human history (Omay, 2009). It is known that the word utopia was used for the first time by Thomas More. When the etymological origin of the word is examined, it is stated that the Greek word "ou" does not exist and "eu" is used in the sense of "good place that does not exist" by combining the common sound "u" with "topos" meaning place (Canbaz-Yumuşak, 2012). Ruth Levitas (1990) explains utopia as "desire for a better world order" (cited by Atasoy, 2020). Utopia can be defined as the construction of socio-political institutions, norms and individual relations of a society built on the past or the future, according to the author's point of view (Suvin, 2003, cited in Metinnam, 2021). It is also possible to see the idea of utopia as an expression of the reaction developed

by societies against the negative conditions they encounter. Utopia points out the importance of looking for alternative ways to current conditions, contemplating different possibilities by using imagination and using critical thinking ability to reach the ideal (Atasoy, 2020). Sargent (1994) defines utopias as the imagination of society. In this imagination, it also includes the dreams, nightmares, worries and anxieties of a society that is radically different from the society in which the person who dreams and organizes their lives .

It can be said that utopia has emerged as several types in the historical process. It is seen as a literary and political genre or social philosophy of utopia, as well as the formation process of mythical and religious origin. The Republic, written by Plato, is considered the first example of utopia and has a desire to create an ideal system and society. Plato here defines the ideal state by discussing the social characteristics and hierarchy of the state, administrators and the form of government (Daşcan, 2003; Öztürk, 2004). Thomas More's Utopia (1516) is accepted as the most important work in this genre after Plato's. In this work, more constructs an ideal society based on equality and justice. In Thomas More's narrative, the entire life is shaped and sustained by voluntarily obeyed rules. All members of the society are prepared to comply with the common rules through education (Çotuksöken, 2003).

The need for the creation of a perfect future, the desire and hope for good days to come, as well as the ideologies that direct the cultural and social actions, which are intertwined with religious thought, lie on the basis of the utopian attitude (Öztürk, 2004). Jameson states that utopias take the form of "the obstinate denial of the existing, which keeps alive the possibility of a world that is qualitatively different from the one we live in" (Jamerson, 1998, cited in Booker, 2012). Therefore, utopias, in a sense, also aim to develop an alternative to the existing society.

Despite the positive aspects of utopias, the dark worlds of dystopias also shed light on the fears of humanity. The term "dystopia" is used to describe "difficult/difficult-place", while utopia is derived from the word "topos" with the prefix "u" which means negativity (Riot-Sarcey, 2003, p. 149). It can be said that the novel 1984, which is among the modern classics, has become a cult in the dystopia genre. Orwell discussed in his dystopian novel that technology will play important roles in the construction of the surveillance society, the ruling elite will suppress the public with oppression, and the media and education will create an imaginary perception of society and history. Just like Harari, Orwell reflected in a speculative fiction what awaits humanity in the future after an important event that shook the world (World War II).

Literature

Tomin (2020) criticized the image of the future that education gives to students. According to this view, education offers students an image of a knowable and controllable future. This situation leaves students unprepared for the uncertainty of the future. In another study, Tomin (2021) examined how prospective teachers construct education in the future. Indeed, Tomin (2021) reached a

remarkable finding regarding the claim in his previous study. According to the finding, pre-service teachers frequently included future anxiety in their speculative constructs. In addition, a society based on technology stands out in fictions. These two studies suggest that teaching activities should consider the themes of future anxiety and uncertainty more carefully. In the speculative fiction literature, the work that develops dialogue between differences and creates fictional stories with the theme of social justice (Hajisoteriou, Panaou, and Angelides, 2021) stands out. Hajisoteriou et al. (2021) examined the constructs that students created collaboratively. In the remarkable study, it was reported that students' sensitivity to the concept of social justice increased at the end of the process of constructing and discussing.

There are hardly any studies on the use of utopic/dystopic fictions about the future in education. The only notable study in the field of social studies was conducted by Hamarat (2018) with social studies teacher candidates. The study, which aims to reflect the "best/beautiful or worst/ugly social studies education" imaginations of teacher candidates, has been shaped around 10 utopias/dystopias as a product of intense effort. Teachers have constructed narratives that will include political, social and educational issues in the possible narratives of social studies education in the future. Another innovative study in the context of education proposes a design that allows to consider both the educational and aesthetic dimensions of drama planning together, in the focus of the concept of "dystopian thinking", based on dystopias (Metinnam, 2021). According to this research, dystopian thinking involves reproducing the panopticon effect created by prohibition and constant monitoring and surveillance of these prohibitions in dramatic fiction. In other studies carried out in the country, the contribution of science fiction and utopia to education and science is discussed (Daşcan, 2003). Also, the importance given to education in utopias (Öztürk, 2004) and more utopia and theoretical studies that search for the traces of education in the content of science fiction stand out. Especially in the context of social studies and citizenship education, no other study has been found apart from the study of Hamarat (2018). It is observed that research in social studies teaching focuses on how given stories/stories can be used (Bayram, 2021). The texts in question were evaluated in terms of developing attitudes and values in students or in terms of their effects on student success.

It is an agreed issue in the literature that the main purpose of social studies education is to raise participatory and active citizens. However, how the citizen in question will be raised remains a matter of debate. Reflective examination and inquiry approach in teaching social studies places a central importance on producing solutions to social problems of students. Therefore, making social problems and society a subject of study, discussing it and developing suggestions is seen as an important skill. In this approach to social studies, students are expected to produce hypothetical solutions not only on today's problems, but also on possible problems that await society in the future. In many thesis studies conducted in the context of citizenship education, it can be said that the "perceptions and visions" of the stakeholders are at the center of the studies (Kayaalp and Karameşe,

2020). However, when the documents related to the curriculum are examined, the emphasis on sensitive, participatory and solution-oriented citizens can be easily seen. It is because social studies teaching aims to develop individuals' social and civic competences (MEB, 2018). Social studies teaching should support individuals to participate effectively in differentiated social life. An effective and innovative social studies education is necessary for individuals to participate fully in civil life based on knowledge of social and political concepts and structures, and a commitment to democratic and active participation. This framework, which is also underlined in social and civic-related competencies, can also be observed in the special purposes of social studies teaching. At first glance, it can be said that Article 13 (Students' being able to use basic communication skills and basic concepts and methods of social sciences in order to organize social relations and solve the problems they encounter) Article 14 (Students' believing in the importance of participation, expressing their opinions for the solution of personal and social problems) and Article 17 (Students' learning their country and the world) of the special purposes include a sensitive, solution-oriented and participatory perspective of students towards problems. The relevant perspective can also be seen in the skills (e.g. social participation, perception of change and continuity, critical thinking, decision making, observation, political literacy, problem solving, etc.) and values (e.g. peace, sensitivity, solidarity, equality and freedom, etc.). This research is innovative in that it tries to develop a citizenship theme that we think should be further practiced. Therefore, it is possible to say that it is important to develop the inquiry-based thinking skills of future social studies teacher candidates in the conditions of the 21st century. It is because taking into account the unpredictability of our age, educational scientists have highlighted the competencies they call 21st Century skills. In particular, three basic skill areas, a) learning and renewal skills, b) information, media and technology skills, c) life and career skills (Yalçın, 2018), draw attention. Therefore, these skills will constitute the most important part of the teaching profession. Social studies teacher candidates can develop these skills by establishing the link among " *past, present and future* ".

The aim of this research is to examine the future fictions of social studies teacher candidates about citizenship. Within the scope of this purpose, answers to the following questions were sought:

1. What is the place of citizenship in the fictions of teacher candidates in their utopia/dystopia?
2. How are the roles and responsibilities of citizens constructed in the utopia/dystopia of teacher candidates?
3. How are the concepts of human rights, democracy, participation, politics, state and constitution constructed in the utopia/dystopias of teacher candidates?

Method

Context of the Research

The research was carried out in a state university in the 2020-2021 Academic Year and within the scope of the Citizenship Education undergraduate course. Course content includes the topics such as democracy, participation, forms of government, historical background of citizenship and citizenship, current debates in citizenship education. The course was carried out using lecture, question-answer, discussion, seminar, group work methods-techniques and using presentations, newspaper articles, short films, documentaries and films. One of the learning outcomes of the course is related to the students' ability to look at citizenship in a holistic way. The researcher evaluated the end-of-term student achievement through the utopian/dystopian stories created by the students. In this context, students were expected to examine the novel "1984" (written by George Orwell) in terms of citizenship. After the examination, the students were asked to write a utopian/dystopian story (Table 1). The condition of reflecting the subjects and concepts discussed during the lesson to the stories was added to the directive of the performance homework. The researcher aimed to examine and reveal the citizenship-related future fictions of social studies teacher candidates. Thus, an idea was obtained about the students' perspectives on the subject.

Table. 1. *Stages of the utopia writing process*

History	Subject	Contents
15.02.2021	Citizenship Basic Concepts	Democracy, participation, forms of government, citizenship and historical background of citizenship, current debates in citizenship education.
05.04.2021		
12.04.2021	Film and Documentary Analysis	5N+1K "who", "how", "what", "where" "why"
26.04.2021		
26.04.2021	Reading the novel named 1984	What kind of society is described in the book? Who are the actors? What are their roles and responsibilities?
10.05.2021		
10.05.2021	Creating Groups	Determining the points to be considered in the writing of utopia. Concepts used during the course should be included (e.g. Citizen, democracy, state, etc.).
17.05.2021		
17.05.2021	Utopia Writing	Follow-up of the collaborative writing process, suggestions and opinions.
15.06.2021		

Pattern

Citizenship relates to the status of individuals living in a particular country. Status gives individuals a say and responsibility on many issues about the country. In the era of globalization, the limits of the relevant voice and responsibility can become controversial politically, socially, culturally, legally and individually. This controversial nature of citizenship makes its teaching both difficult and more important. The narrative research design was chosen to study citizenship holistically. It is because the holistic approach of narrative research (Bruner, 1991), its metaphorical nature (Fischman and Haas, 2012), and way of thinking (Bruner, 1986) can offer a unique perspective to the literature.

Researchers accept the stories that students construct as a product of narrative thinking (Bruner, 1986). Bruner (1986) stated that people generally do not calculate their lives with mathematical precision and do not organize their thoughts within the framework of scientific principles. According to this view, people generally prefer the narrative mode of thinking. The narrative mode of thinking is a way of thinking that is based on persuasiveness and persuasion, not on certainty or evidence that unites the events in time and space. Its main function is to produce explanation or justification. Although the events in the stories are fiction, the characters, actions, environments, problems and solutions that the story writers describe can give an idea about the narrative way of thinking of citizenship. It is because citizens' responsibility, social/political problems, the decisions of the administrators, the contents of the citizens or the future of the country are narrated by the students. By examining the stories, the speculative fictions developed by the students in the context of the subject can be revealed.

Research Data

The stories, which are the data source of the research, were written by second-year students enrolled in a social studies teaching undergraduate program at a state university in the 2020-2021 academic year. Of the 46 students who took part in the writing of the stories, 13 were male and 33 were female. 46 students were divided into 11 different groups, and consequently 11 different stories emerged. 1 story was not evaluated because it was not suitable in terms of content.

Table 2. *Information on research data*

Gender	Participants	Stories
Woman	33	* Dreamtopia, Future Station Democracy, New Hope, Republic of Free Animals, Dream to Reality, Transformation of Ideology, Democracy, 2084, From Dark to Light, Fent
Male	11	

Data Collection and Analysis

The data source of the research is stories. The data consists of 10 stories. Each story includes averagely 4800 characters and is 14 pages long. Stories are of two types, utopian or dystopian. The stories are the product of group work of 4 or 5 students and were prepared as a performance assignment. In the performance assignment directive, the stories were required to:

- completely include the concepts covered in the course (democracy, participation, ideology, effectiveness, citizenship, human rights, civil society, state, constitution, social institutions),
- be appropriate, meaningful, interesting and important (in terms of democracy, participation, ideology, etc.),
- have a conclusion containing the concepts such as democracy, participation, ideology, etc.,
- have a consistent conclusion.

At the end of the term, the stories were examined and analyzed as content. The problem-solution analysis technique summarized by Ollerenshaw and Creswell (2002) was used in this research because it is suitable for story analysis and provides a perspective on the analytical features of the stories. The character, setting, action, problem and solution dimensions of the stories were revealed by using the problem solution analysis technique. Related dimensions provide an important perspective for research. It is because the atmosphere perceived by the participants in the context of citizenship, the responsibilities or qualifications they attribute to the citizen, the problems they brought up for discussion, and the solutions or behavior patterns they suggested against it were revealed through narrative analysis.

Limitations

The research was carried out only with social studies teacher candidates in one semester. Therefore, there is no generalization concern of the research. The fact that pre-service teachers wrote their utopias in only one book (George Orwell-1984) in the research can be seen as a limitation in terms of data diversity.

Ethical Permissions of Research

In this study, all the rules specified to be followed within the scope of "Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive" were complied with. None of the actions specified under the title of "Actions Contrary to Scientific Research and Publication Ethics", which is the second part of the directive, were not carried out.

Ethics committee permission information: Name of the committee that made the ethical evaluation = Recep Tayyip Erdoğan University Social and Human Sciences Ethics Committee

Date of ethical evaluation decision = 04.01.2022

Ethics assessment document issue number = 2022/03

Findings

In this section, the findings will be illustrated via problem-solution technique (environment, characters, action, problem and solution). The emergent concepts, quotations, and similarities and differences observed in the stories were analyzed and shown in texts.

Environment

Three different political environments (1. democratic victory, 2. people living under pressure, 3. authoritarian environment) are described in the narratives. In all stories, typically there is a war of good and evil against authoritarian systems. In the first environment, a democratic victory is achieved. This is the political and social environment in which the old and the new are compared. In such an environment, the good has won. Peace has been found in the new system. Now it is time to contest with the institutions and vision of the old system.

The cases of racism in the past were upsetting for Levent. However, fortunately such situations do not exist today. Although the world consisted of states, no one encountered racism. There was endless respect and love in the world. Respect for every human being was instilled in future generations (Dustopia).

In the old discourse, people had to wear colors that differentiated them according to the class they were in. A different environment is described in the nation. Ministries such as the Youth Fire and the future ministry represent the nation at the institutional level. One was slavery, the other one was freedom (Democracy).

The second environment deals with the oppressive/totoliterary system of government. People are searching for a way out of this system. Oppression and control are done with technological tools.

How could I be free, I could not even read a book of my own free will? [...] I could see the fear in his eyes and the pure devotion to big brother. It was a commitment without any condition. An emotionless and instinctive commitment. (New hope).

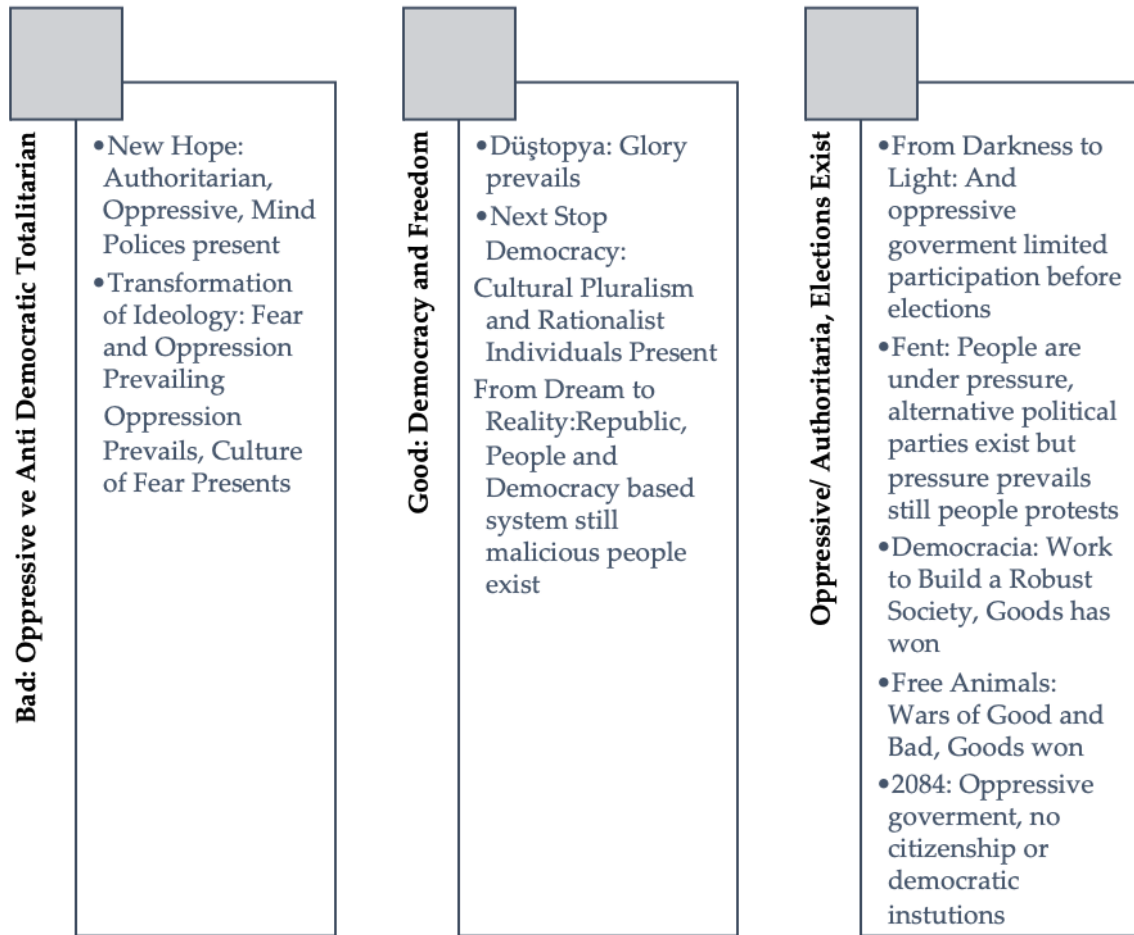

Figure 1. Enviroment in Stories

"If O'Brien hadn't said that everyone had right to have their own opinion and there would not be punishment unless that opinion turns into a dangerous act, right now the thing behind your back would record your voice and you'd be halfway down a road that we know will end in death." (Transformation of Ideology).

The third environment deals with democracy and forms of democratic participation. But still, an authoritarian environment is described in this narrative.

"Government was ruled by the wicked Big Brother. The country was governed by so-called democracy, but the ruling Big Brother, who was initially trusted by the people, did not turn out to be the one they had hoped for. Elections in the country were held every three years. Every adult citizen had the right to vote and be elected." (From Darkness to Light).

"The aim of the state was to get rid of these people and improve the mentality of the society, or rather to stop the proloters and their protests for freedom in order to direct the people who were not aware of their rights and responsibilities as state rulers wished." (Fent).

Characters

It is noteworthy that 6-7 characters stand out in each narrative. In almost all of the stories, administrators/politicians, journalists, ministry employees, parliamentary candidates, NGO volunteers, policemen, kings and ordinary citizens took place as characters. Politicians stand out as

the main characters in every story. Politicians are either the rulers of the country (prime minister, king) or parliamentarians. *“Even Big Brother... He increased his bodyguards in numbers and put pressure on the people” (New Hope). “When they started researching again, they learned that the state recruited the best lawyers in the country and made a very democratic, libertarian and brand-new constitution” (Future Station: Democracy).*

“At first, the people were on the side of the White party, even though the assembly tried to oppose Winston and destroy the White party. Before long, the deputies who wanted democracy and were always on the side of democracy started to favor White party” (Fent). “Syme was an abusive ruler of Big Brother’s power. You must realize that he tried to steal our future and our past” (Transformation of Ideology).

The second group most frequently mentioned in the stories are journalists and NGO (as a human rights organization) volunteers. Journalists and volunteers were involved in only 2 of the 10 stories. Finally, in only one of the 10 stories, the cops and the "ordinary citizen" are the main characters. To summarize, politicians are the main characters of the stories. In contrast, "ordinary citizens" were featured as one of the main characters in only one story.

“How personality traits, attitude or approach do the characters have?” The answer to the question was sought in the narratives. When the descriptions are examined, the first point is that the characters are presented in a dichotomous manner. Politicians are either "well-intentioned" and pro-democracy people, or "malicious" and oppressive people. From this point of view, it is observed that in all of the stories, the characters are either totally "good" (democratic, respectful of human rights, egalitarian) or totally "bad" (cheating, cunning, anti-democratic, oppressive, tyrant).

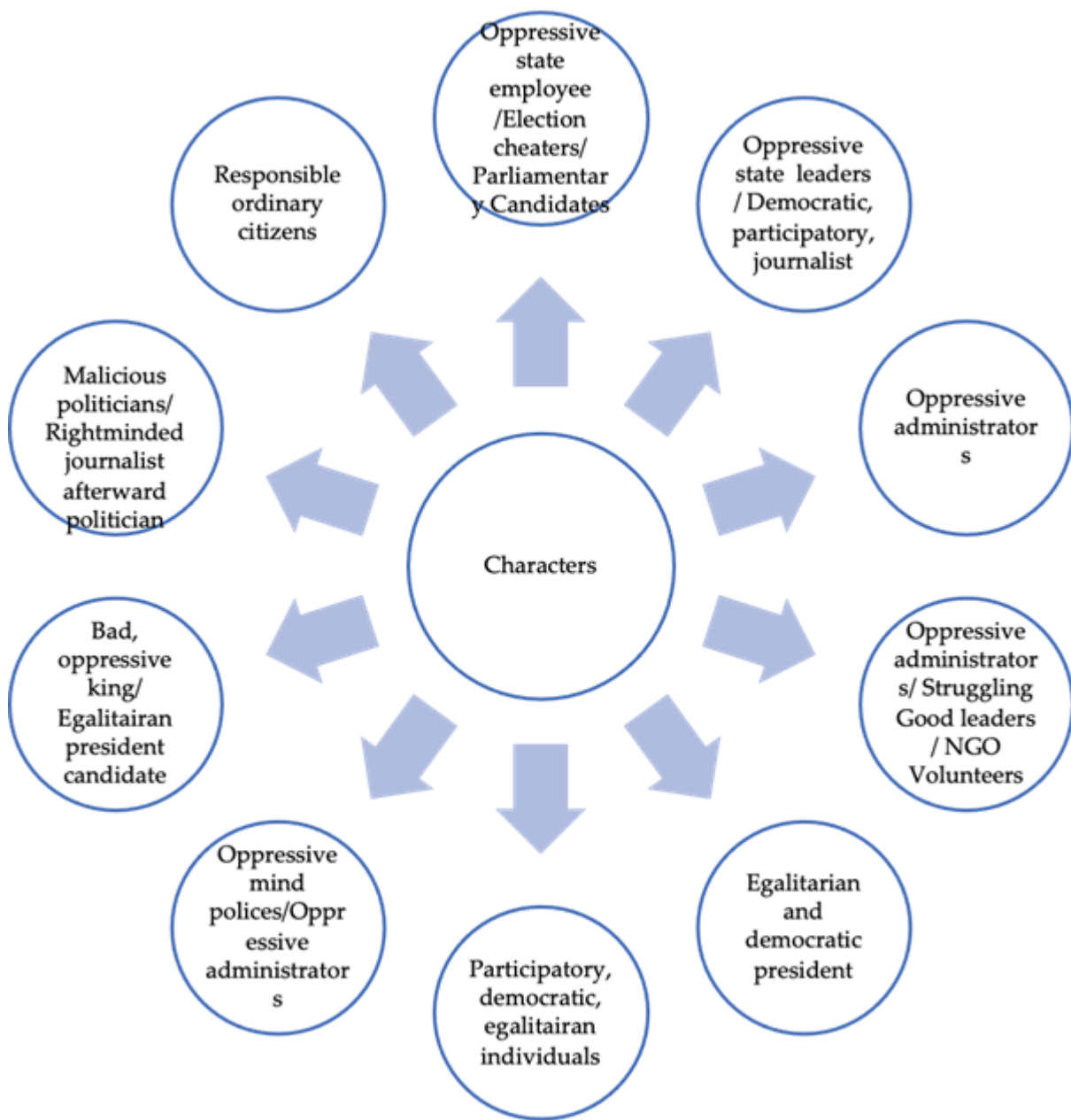

Figure 2. Characters in Stories

Often malicious politicians rule the country and have well-intentioned rivals fighting them. In this sense, it is important that the people who direct the narratives are not ordinary and active citizens. Political/social transformation takes place only when politicians and administrators unilaterally act.

“They were amazed that the state thought for good of its people” (Future Station: Democracy). “Everyone seemed certain that this man [Winston], who played such a huge role in the development of his country, would win the election” (From Dream to Reality). The cops, on the other hand, are oppressive, rigid personalities in both stories. Ordinary citizens, on the other hand, are people who have to be loyal to their country and have adopted societal values. The ordinary citizen in stories seems to have no real power. “And the state determined the most ideal form of government for the

society. And the whole world order adapted to it. The ideologies that people followed have disappeared" (Dustopia).

The system is shaped by the actions and wishes of high-status people. The will and actions of ordinary people do not suggest a systemic change. "There is almost a leader cult [Big Brother]. "What do you mean? You don't have people; they exist for me. They exist to make me and my kingdom live better. "(Republic of Free Animals). This is why citizens are bound to and dependent upon leaders. The personality of the leaders determines the character of the political system. On the other hand, solidarity among people or bottom-up movements are not present in the stories. Change-transformation often takes place top-down. "What happened to us with the democracy that was brought to the country and accepted by the people?" (New Hope). The possibilities for citizens to act depend on the will or permission of the ruling or elite class. Only those with willpower can determine the future of the system. That's why stories emphasize leader change instead of system change. When ordinary citizens want to change the system, they tend to choose between leaders.

Action

Three types of action have come to the fore in the narratives. The first type of action is about changing the oppressive anti-democratic system. This type of action aims to sustain and develop the new democratic system. For this purpose, they tend to take actions such as a) making people satisfied by providing an environment of peace and security, b) organizing beneficial activities for humanity via NGO's, c) spreading the educational activities, which is in line with the new system, d) acting as participating political, individual and social activities.

"As the state, which allows people to continue without opposing their individual ideologies, provides the opportunity for everyone to live in a free and equal environment by establishing a healthy relationship with the society, it is worked in pursuit of the perfect state by creating a perfect society without changing people's ideologies, without changing their thoughts, ideas and values" (Dustopia).

The second type is related to the actions against the oppressive/totalitarian system. Actions which are gathered and organized secretly and the effort to change the system are noteworthy. The characters take action with this motivation. The most obvious way of action against the oppressive/totalitarian system is to reach people through secrecy and underground organization.

"Victory hut was an old, almost destroyed, ruined place not controlled by the coyotes, and that is why Winston and his friends gathered here, considering it a safe place" (Free Animals). "But now, what was the problem in this century? Why did people have to create a virtual identity and hide their true feelings in the deepest parts of their minds?" (2084).

The third type of action again deals with system change. But this time it is about taking action using the forms of participation types offered by the system. The characters who are against the oppressive and authoritarian system are trying to change the political system. In the attitude of changing the system by using democratic participation methods, we are faced with a) organizing

election campaigns, b) preparing and implementing press briefing to raise awareness of the society, c) organizing protest demonstrations. Finally, showing no action by accepting and regretting observed in one story can be named as inaction.

“He announced that he would form his own party at O'Brien's request. The reason for this is that Brien wants his own party to be compared with another party rather than forcing people to himself as the only party in the country. It is because people had to decide for themselves which was good then choose a leader accordingly” (Transformation of Ideology). “The head of this government was the wicked Big Brother. The country was governed by so-called democracy, but the ruling Big Brother, who was chosen by the people's trust at first, did not turn out as they had hoped” (From Darkness to Light).

Problem

There are 5 different problems in the narratives. These are a) anti-democratic practices, b) inequality, c) unconditioned commitment, d) forgetting of social values, and e) lack of participation. Anti-democratic practices were the most covered problem theme. The problem noted in 6 of 10 stories is anti-democratic practices.

“Conscious generations of students who questioned, criticised, researched and defended their rights when necessary were raised instead of the students who do not speak when they are told to shut up when they are said to talk, which is based on that rote-based system” (Future Station Democracy).

Anti-democratic practices vary from rigged elections to limiting freedoms, and putting pressure on dissident individuals and institutions. “Freedom. That's slavery. I couldn't say I believed it. How could I be free when I couldn't even read a book of my own free will?” (New Hope). “What was real freedom, couldn't he even talk to himself and offer ideas for things to improve and get better? He wondered why everything had to be so under control” (2084). In such stories, some of the characters intend to maintain the status quo, while others intend to finish it. One of the stories presented the possibility of not continuing the status quo as a problem. “Loving his country, his homeland. As a citizen who takes care of your culture, heritage and values, you fulfill the responsibilities given to you” (Düstopia). In the aforementioned story, it is expected that social values will be protected and citizens will be responsible and respectful. On the other hand, in only one of the 10 stories, the fact that the citizens are subject to the rulers without questioning was presented as a problem. “In 1984, people did not voice their opinions out of fear, when they thought and defended something, they were tortured by the state” (Future Station Democracy). In another story, the problem is that individuals cannot participate in social and political life through demonstrations or elections. Finally, in one of the stories, inequality was emphasized with reference to “Animal Farm”. The superiority of the lion king over other animals was pointed out. In this story, the struggle between oppressive and elitist lion king and his egalitarian brother is presented. In summary, democracy and non-democratic practices/understandings are among the problems to be overcome in most of the stories. Tendencies such as rigged elections, oppression, intimidation, coercion were the main problems of the stories.

Solution

There are values or solutions that are considered important in each narrative. Democracy as a value is considered important in 6 of 10 narratives. In the second place is the value of freedom (thought and expression) observed in 5 narratives. [...] *"I was dreaming of a ministry that allows each individual to freely express their views and wishes, without directing or controlling their thoughts"* (*New Hope*). *"Why am I doing the same things all the time, I'm not free, I'm under control, his thoughts wouldn't let up. He thought long and hard about how to fix this corrupt system. His brain signaled that thinking too much was like suicide"* (2084).

The third most emphasized value is participation (elections and demonstration). It is seen that 4 out of 10 narratives emphasize the importance of participation. Participation is often associated with elections. *"So our goal is to beat them with love. We will slow down working and will do protests, the first demonstrations and marches. These demonstrations will be the key to our salvation. Government is changing through elections"* (*Republic of Free Animals*).

"His mother started to talk about the elections and the administrative system at that time, and the people who ruled the country. Elections were held by referendum, and the person who would come to power was determined by this way. Of course, a lot of people were forming parties and struggle with their rivals to come to power. Whoever the people wanted, whoever they believed in, rules that country. He heard the concept of politics for the first time, and I think I would have been interested in politics if I had lived at that time" (2084).

Human rights as a value exist in only 2 narratives. Similarly, it is seen that only two narratives include the value of equality. The Constitution was highlighted as a value in only 1 narrative. *"When they started researching back, they learned that the state recruited the best lawyers in the country and made a very democratic, libertarian and new constitution"* (*Future Station Democracy*). One narrative, on the other hand, is presented as a one-party system and passive/affiliated citizenship as a solution/value. Again, only one narrative emphasized freedom, democracy, human rights and equality as a holistic system.

In summary, when the prominent values/solutions in 10 narratives are classified, two values come to the fore. These values are a) democracy and b) freedom. Democracy and freedom are discussed together with dimensions such as transparency, justice, love, honesty and constitution. On the other hand, it is significant that the solution proposals in all the remaining stories, except for one, are far from being holistic. For example, the constitution, which is one of the basic characteristics of democratic countries, was emphasized in only one story. Therefore, despite the emphasis in the stories, how democracy can be possible has not been shown in a holistic way. Similarly, participation, one of the founding elements of democracy, takes place in only 4 stories and is mostly related to the concept of election. The acceptance that the democratic system will be possible with the participation of conscious active citizens has not been adequately met in the stories.

Discussion, Result, and Recommendations

A number of conclusions were reached within the scope of the research. These results are as the following: Stories cover the place of citizenship in utopias/dystopias, the roles and responsibilities of citizens in utopias/dystopias, how the concepts of human rights, democracy, participation, politics, state and constitution are constructed in utopias/dystopias.

The first sub-problem of the study is about how pre-service teachers construct the citizenship in fictions. The results of this research show that pre-service teachers consider citizenship as a passive actor in fictions. Similar findings are also encountered in different studies in the literature. For example, a number of studies have documented the passive (Üstel, 2005) and leader-oriented citizen approach (Ersoy, 2014; Eryılmaz, Bursa, and Ersoy, 2018; Kuş and Aksu, 2017; Yiğit, 2017). The main finding in these studies is that citizenship's feature is obedience and duty-oriented, passive and ineffective (Üstel, 2005). Although it has been observed that democratic and participatory citizenship characteristics are partially observed in some studies conducted in citizenship education recently (Malkoç and Ata, 2021; Öztürk and Yeşilbursa, 2021), it can be said that passive citizenship saves its strong position. In some studies, it is understood that active and democratic citizenship characteristics are still represented at a low level (Ersoy, 2014). In another study (Kaya, 2013), good citizens are those who are aware of their civic duties, fulfill these duties and are beneficial to their country, according to pre-service teachers. Similarly, teachers preferred to be "good citizens" rather than active citizenship (Kuş and Aksu, 2017). Another related issue is to see the state from a patrimonial perspective (Weber, 2012), seeing it as power that is separate and independent from the citizens and above the citizens. The results presented by Yiğit (2017) are interesting in this respect. According to the students participating in this research, the state is almost a "father" figure (Yiğit, 2017).

The second sub-problem of the research deals with the roles and responsibilities of citizens in the utopia/dystopia of pre-service teachers. The results of the research show that pre-service teachers give citizens the role and responsibility of adapting to society. Accordingly, charismatic leaders and the technological tools used by the political system are given high priority. As reached by Tomin (2021) in a prior study, this paper also confirms that technology has been heavily involved in the findings. Technology basically functions as a control device in the findings. It can be said that this finding is related to the future anxiety (belief and attitude that the future will bring even worse living conditions) put forward by Tomin (2020). Although technological developments affect every area of life, the roles and responsibilities of citizens are positioned passively. In other words, the citizen, who is expected to be active, is still in a passive position in the face of technology. Technological inventions have advanced. However, citizens are still unable to fulfill their roles and responsibilities. Pre-service teachers position the leader as an important actor/saviour in ideal society formulation. It is because the main decision makers of the system are the leaders who are described as "good" or "bad". If the leaders are good, the basic quality of the system is democratic. This finding can be interpreted as pre-service

teachers' giving more importance to "charismatic leaders" (Weber, 2012) in the system they envision. At this point, the role and responsibility of citizens is to follow charismatic leaders. Another related result is the participation approaches of pre-service teachers. The preferred method for participation and system/power alteration is mostly elections. While elections are presented as the only form of democratic participation in most of the narratives, other forms of participation (protest, petition, volunteering) are included in limited number of narratives. It is understood that the role and responsibility of the good citizen in terms of participation is to stay in the background. However, the structure of democratic, political and social systems is rather different. In addition to electing and being elected, democratic system requires criterias such as the right of candidates to compete on equal terms to win votes, free and fair elections, freedom of press, freedom of expression, and the existence of alternative information sources (Dahl, 2010). Thus, the institution of citizenship ensures to provide many fundamental rights that undemocratic systems do not. However, this research shows that pre-service teachers do not put enough emphasis on the concept of participation. In many studies, teachers and teacher candidates have emphasized only elections (Çakmak, 2011) and the concept of passive citizenship (Doğanay, Çuhadar, and Sarı, 2007; Baloğlu Uğurlu, 2013; Yiğit, 2017). In a study conducted with social studies teachers, teachers who perceive active citizenship as "knowing rights and responsibilities" have never mentioned the dimension of political and social participation. In the study conducted by Eryılmaz et al. (2018), teachers and students did not even consider participation in non-governmental organizations to be associated with active citizenship. In the study conducted by Kaya (2013), it is understood that only male students show political participation. However, it is understood that pre-service teachers are abstaining from participation and political participation. Çakmak (2011) found that the majority of university students do not tend to have a political view and do not trust the political institution. The same research shows that participants prefer voting as single form of political participation.

The third sub-problem of the research deals with concepts such as human rights, democracy, participation, politics, state and constitution, which are included in the utopias/dystopias of pre-service teachers. It is understood that the concepts in question are used rarely and solely at a formal level. For example, the concept of constitution was used only in one story. Journalists were involved in only 2 of the 10 stories, and volunteers were involved in only 2 of the 10 stories. The most used concepts were charismatic leaders associated with the state. According to Weber (2012), one of the most important roles attributed to charismatic leaders in societies is leading the society. In a democratic society, citizens are expected to have a democratic perspective. However, pre-service teachers could not position the active citizen as an effective actor in democratic societies. This result can be interpreted as that pre-service teachers cannot reflect the culture of democracy. Almond and Verba (1963) divide political culture into three types in their study called "citizen culture": a) narrow-minded, local, b) dependent, c) participatory. In dependent (passive) political cultures, citizens are

mostly passive and dependent to the system. The affiliation relationship forms the basis of political culture because citizens are considered as those who are affected by the functioning of the system. There are no participatory acts by citizens in the system. Although individuals have expectations from the system, they do not have any belief that they can achieve this. In the participatory political culture that stands against the dependent culture, the citizen is the actor who contributes to and transforms the political and social culture. In this culture, citizens actively participate in decision processes. The results of the research show that pre-service teachers give a huge role to technology in the future. On the other hand, technology has not been seen as a factor that causes cultural and social change. Technology is seen as a control apparatus that saves the status quo in the utopian/dystopian fictions of pre-service teachers. Therefore, in utopian/dystopian stories, dependent/passive citizenship and culture, which are helpless in the midst of technological developments, are depicted. Various discussions have been made elsewhere (Adorno and Horkheimer, 2016) that with the development of technology, political systems will transform it into a control apparatus and thus produce mass culture. Therefore, in such societies, masses controlled by technology are favoured instead of citizens. However, in democratic societies, the citizen differs from the mass terms of participatory acts. Therefore, the purpose of citizenship education is more about raising participatory citizens. Citizens are expected to shape social, cultural, economic and political life within the framework of their rights and responsibilities by participation. In this way, the citizen should be positioned as the agent or actor of the relevant layers.

In line with the results obtained from the first problem of the research, it can be suggested that pre-service teachers should reevaluate the place and importance of citizenship. It can be suggested to increase the practice-based activities focusing the place of citizenship and the importance of the related issues in democratic societies especially in the courses such as Citizenship Knowledge and Political Science included in the social studies teaching undergraduate program. In line with the results obtained from the second problem of the research, it can be suggested that the roles and responsibilities of citizens in democracies are not passive and ineffective, and should be evaluated on the basis of not only knowledge but also attitudes and behaviors. In this context, volunteer organizations, petitions, social project development or democratic experiences should be seen as an important part of citizenship education. How the activities to be made in courses such as Community Service Practices or Project Preparation in Education or Out-of-School Learning Environments will affect the students' perspectives may be an important research topic. Applied studies targeting existing views and attitudes in the relevant field can have a positive impact on the field.

In line with the results obtained from the third problem of the research, it can be suggested that pre-service teachers participate more in theoretical and practical studies on concepts such as democracy, human rights, constitution, politics and participation. Applied studies targeting the views and attitudes in the relevant field can contribute to the field.

Kaynakça

- Adorno, T. W. & Horkheimer, H. (2016). *Aydınlanmanın diyalektiği*. İstanbul: Kabaalçı.
- Almond, G. A. ve Verba, S. (1963). *The civic culture: Political attitudes and democracy in five nations*. Boston: Little, Brown and Company.
- Atasoy, E. (2020). Distopik kurgu ve ümitvar distopya bağlamında ütopyacılık geleneği. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19 (3), 1135-1147.
- Bayram, H. (2021). Sosyal bilgiler öğretiminde sözlü ve yazılı edebiyat ürünlerinin kullanımı konusunda yapılmış lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 10(1), 349-369.
- Booker, M. K. (2012). Ütopya, distopya, toplumsal eleştiri (Çev. O. Tecimen). *Notos Öykü İki Aylık Edebiyat Dergisi*, 36, 35-46.
- Bruner, J. (1986). *Actual minds, possible worlds*. Cambridge: Harvard University.
- Bruner, J. (1991). The narrative construction of reality. *Critical Inquiry*, 18(1), 1-21.
- Canbaz- Yumuşak, F. (2012): Ütopya, karşı-ütopya ve Türk Edebiyatında ütopya geleneği. *Bilig*, 61, 47-70.
- Culliford, E. & Balu, N. (2021, October 27). *Facebook invests billions in metaverse efforts as ad business slows*. Retrieved from <https://www.reuters.com/technology/facebook-revenue-misses-estimates-apples-privacy-rules-bite-2021-10-25/>
- Çakmak, D. (2011). *Öğretmen adaylarının siyasal katılımı ve siyasal katılıma ilişkin tutumları*. (Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur.
- Çotuksöken, B. (2003). "Ütopyalar ve eğitim". *Felsefe Söyleşileri I-II içinde* Ed. B. Çotuksöken, (82-85). İstanbul: Maltepe Üniversitesi Yayınları.
- Dahl, R. A. (2010). *Demokrasi üzerine*. Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Daşcan Ö., (2003). Bilim, bilim kurgu, ütopya ve eğitim. *Ejer Dergisi*, Sayı 12, (85)
- Doğanay, A., Çuhadar, A. & Sarı, M. (2007). Öğretmen adaylarının siyasal katılımçılık düzeylerine çeşitli etmenlerin etkisinin demokratik vatandaşlık eğitimi bağlamında incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 50, 213-246.
- Ersoy, A. F. (2014). Active and democratic citizenship education and its challenges in social studies classrooms. *Eurasian Journal of Educational Research* (55), 1-20. doi:10.14689/ejer.2014.55.1
- Eryılmaz, Ö., Bursa, S., & Ersoy, A. F. (2018). Social studies teachers' and students' perceptions of active citizenship and non-governmental organisations. *International Online Journal of Educational Sciences*, 10(2). doi:10.15345/iojes.2018.02.018

- Fischman, G. E. & Haas, E. (2012). Beyond idealized citizenship education: Embodied cognition, metaphors, and democracy. *Review of Research in Education*, 36(1), 169-196.
- Hajisoteriou, C., Panaou, P., & Angelides, P. (2021). Empowering children to speak up and act on social justice issues: The use of folktales and collaborative storytelling as tools of social imagination. *British Educational Research Journal*. <https://doi.org/10.1002/berj.3765>
- Hamarat, E. (2018). *Sosyotopya*. (Editör). Ankara: Pegem Akademi.
- Harari, Y N. (2020, March, 20). the world after coronavirus. Retrieved from Financial Times. <https://www.ft.com/content/19d90308-6858-11ea-a3c9-1fe6fedcca75#comments-anchor>
- Kaya, B. (2013). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının vatandaşlık algıları ile politik ilgi ve katılımları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kayaalp, F., & Karameşe, E. N. (2020). Türkiye’de sosyal bilgiler eğitimi kapsamında hazırlanan “vatandaşlık” konulu lisansüstü tezlerdeki eğilimler. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 744-786.
- Kuş, Z. & Aksu, A. (2017). Vatandaşlık ve vatandaşlık eğitimi hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin inançları. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 5 (1)
- Malkoç, S., & Bahri, Ata. (2021). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin vatandaşlık tiplerinin belirlenmesi. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, (47), 459-496.
- MEB (2018). İlköğretim sosyal bilgiler dersi öğretim programı. Erişim adresi <https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201812103847686> adresinden erişilmiştir.
- Metinnam, İ. (2021). Distopik düşünme temelli eğitimde drama uygulaması: Bir değerlendirme çalışması. *MSGSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 1 (23), 67-87.
- Mills, C. W. (2016). *Sosyolojik tahayyül*. İstanbul: Hil Yayınları.(Çev. Ömer Küçük).
- Ollerenshaw, A. J. & Creswell, J. W. (2002). Narrative research: A comparison of two restorying data analysis approaches. *Qualitative Inquiry*, 8(3), 329-347
- Omay, M. (2009). Ütopya üzerine genel bir inceleme. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 3(18), 1-14.
- Özkan, M. S. (2017). Thomas More, Francis Bacon ve Tommaso Campanella'nın ütopyalarında bilim ve eğitim felsefesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 609-624.
- Öztürk, F., & Yesilbursa, C. C. (2021). The Story of Ideal Citizenship: Narrative Inquiry of Pre-service Teachers from Different State Universities. *Eğitim, Bilim-Education And Science*, 46(207), 285-314.
- Öztürk, F. (2004). Ütopyalar ve eğitim sorunsalı. *Journal of Educational Sciences & Practices*, 3(5).
- Riot-Sarcey, M. (2003). *Ütopyalar Sözlüğü*. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Sargent, L. T. (1994). The three faces of utopianism revisited. *Utopian studies*, 5(1), 1-37.

- Tomin, B. (2021). Speculative pedagogies: Envisioning change in teacher education. *Citizenship Teaching & Learning*, 16(2), 241-250.
- Tomin, B. (2020), 'Worlds in the making: World building, hope, and collaborative uncertainty', *Journal of the American Association for the Advancement of Curriculum Studies*, 14:1, pp. 1-15.
- Uğurlu, N. B. (2013). Comparison of 8th grade American and Turkish Students' Perceptions about Citizenship. *Education & Science/Eğitim ve Bilim*, 38(170).
- Üstel, F. (2014). *Makbul vatandaşın peşinde*. İstanbul: İletişim.
- Weber, M. (2012). *Ekonomi ve toplum. (Cilt I)* (L. Boyacı, Çev.). İstanbul: Yarı Yayınları.
- Yiğit, E. Ö. (2017). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının gözünden vatandaşlık ve Türk vatandaşlığı. *İlköğretim Online*, 16(2).
- Yalçın, S. (2018). 21. yüzyıl becerileri ve bu becerilerin ölçülmesinde kullanılan araçlar ve yaklaşımlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 183-201.